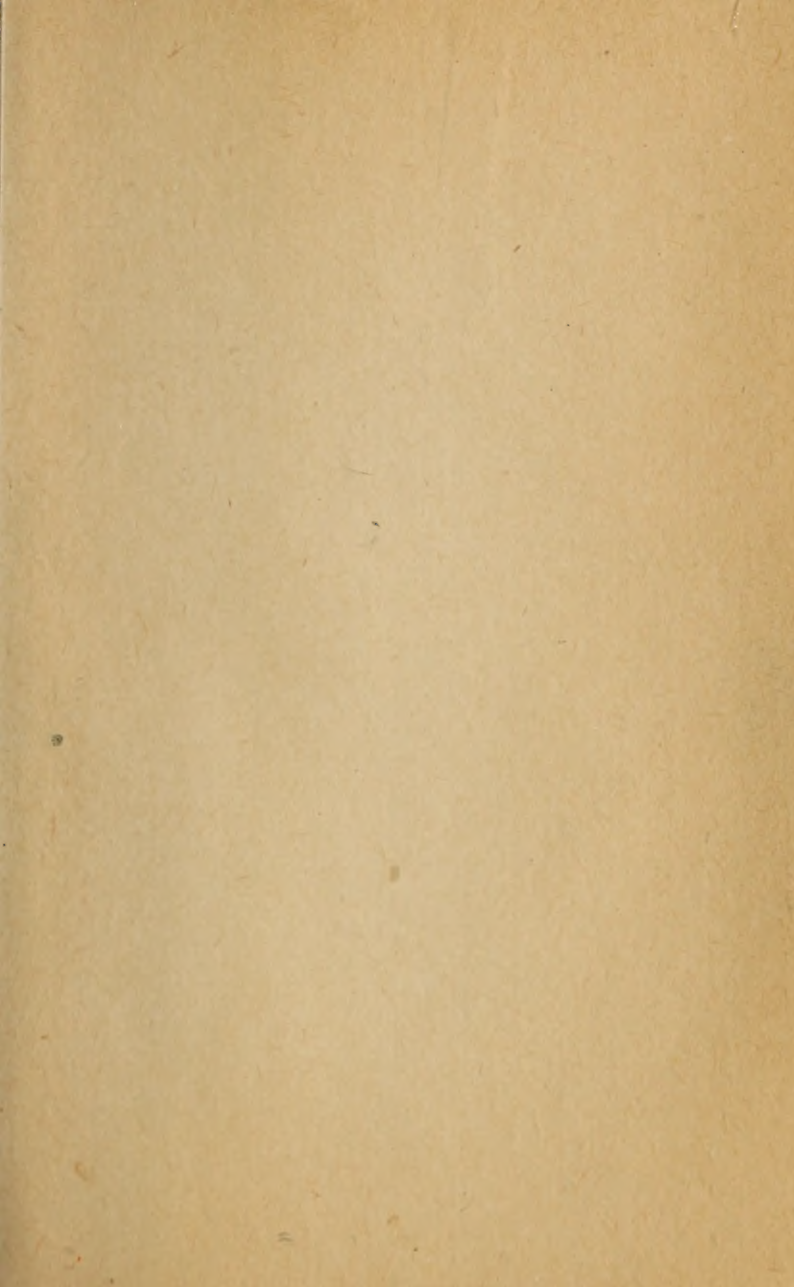

خیـوه

فی محرم ۱۲۹۰

« برکره خیوه‌یی آلنجه اوته یانی بزم اولور »

(دلی پترو)

« روسیه دولتنك مرادی آسیای وسطی‌یی فقط فتح ایتمکدن عبارت دکلدر دلی پترونك پلاننی اجراء ایتمك استر »

(نوفری پرس ۱۴ نیسـان فرنکی)

« روس خیوه‌یی فتح ایده‌جك نه اوله‌جق .... صداقت وناموس وشجاعت ایله متصف اولان اوزبکلری روسیه سیویلیزاسیونی دینلان سرخوشلق حیله کارلق دوزنبازلق عادتلرینه آلیشدیره‌جق نصل که روسیه ضبطنه کچن تاشکندده ومضافاتنده اورنکی کوریلیور ».

(ریپوبلیق فرانسه غزته‌سی فی ۲۶ نیسان فرنکی)

علی سعـاوی فی صفر ۱۲۹۰

PARIS. — IMP. VICTOR GOUPY, RUE GARANCIÈRE, 5.

برنجی قسم

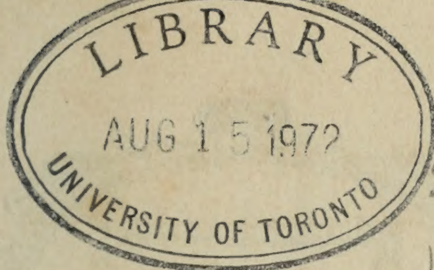
روسیه‌نك آسیای وسطی‌ده

ترقیسی

ایکنجی قسم

خیوه خانلغی

علی سعاوی

مقدمه

اشبو ١٢٩٠ سنه‌سی روسیه دولتی خیوه اوزرینه
عسکر کوندردی خیوه اوزرینه کیده‌جك عسکری
چرکسستان وعورنبورغ و ترکستان اردولرندن
حاضرلدیلر بو اوچ فرقه روس عسکری فی ١٥ محرم
یرلرندن حرکت ایدوب ربیع الاول اوائلنده
خیوه حدودنده برلشه‌جکلر

روسیه‌نك خیوه محاذه‌سی بر بچق عصردنبرو
سوریکده‌در

دلی پترو دیدی که « بو کره خیوه‌یی آلنجه
اوته یانی بزم اولور » پترونك افکاری بحر خزرده
کمیلر انشاء ایدوب خیوه‌یی و جیحونی آله‌رق
روسیه‌یه هندیولنی آچمق ایدی

بوافکاره مبنی درکه فی ۱۱۲۹ و ۱۱۳۰ ایکی کره پرنس بکوویچ قوماندەسنده خیوه اوزرینه عسکر کوندردی

خیوه‌لیلر بکوویچی یوزوب دریسنی طبله کردکلرینی روسلر پك تقبیح ایدوب اوزبکلرك پك وحشی بارباراولدقلرینه بونکله استدلال ایدرلر لکن بواستدلال تام دکل‌در زیرا پرنس بکوویچ ترکدن «دولتکرای» دینلان حریف‌درکه مسقو عسکرینه قوماندان اولوب هم‌وطنی ودین قرداشلرینی روسیه ایچون اورمغه کلدی اولوقت خیوه اوزبکلری دشمن عسکری باشنده ذاتا کندولرندن اولان بومرتدی کورنجه غیرته کلوب البته عادی جزایه قناعت ایده‌میه‌جکلری درکار معلوم‌در خیوه‌لیلر شو پرنس بکوویچ دینلان دولتکرای مرتدی ایکنجی کیدیشنده طوتدقلری کبی معیتنده بولنان بتون مسقو عسکرینی قلیچدن

چیردیلر بکوبچك احتیاط واستحکام عسکری که بحر خزر کارنده منغشلاق و الکساندر بك وقرا سنوودسق دهایدیلر بکوییچ عسکرینه قتل عامی ایشتدکاری کبی کیلره بنوب آستراقانه رجعت ایلدیلر واورالرده باشلامش اولدقلری قلاع و استحکاماتی یارم براقدیلر

بومصائبدن صکره روسیه بروقت فقط کندی قوتیله خیوه‌یه هجوم افکارینی براقوب بحر خزر جهت شرقیه‌سنده ساکن ترکمانلری اله آلمق حیله‌لرینی قوللاندی

فی ۱۲۲۸ کرجستان قوماندانی ریچف دربندلی موراطوف نام ارمنی تاجری ترکمان رؤساسنی جلب ایتمك اوزره ارسال ایتدی مرقوم موراطوف استراباد ایله تجارت ایلدیکندن اواطرافك بعض ترکمان رئیسلریله معارفه کسب ایلمشیدی موراطوف اواوقت بربلوك ترکمان

رئیسی سلطـان خانه چاتوب جـنرال ریچف
طرفنـدن هـدیه‌لر اعطاسیله اتفاق لسـانلری
قوللانه‌رق جلب ایلدی سلطان‌خان خیـوه
علیهنه برغرضی اولمایوب آنجق ترکمانلر اوزرینـه
خانلغی تأسیس برله اوتاقلرینـه دائمـا راحت
ویرمیـان عجمـه غلبـه چالمق قصدنده ایدی
بومقصده‌مبنی روسیه‌دن استعانه سوداسنه‌دوشدی
نهایت ترکمان معتبراندن ارباب دانش سچـوب
موراطوف ایله برابر جنراله کوندردی فقط
بومبعوثلر جنرالك مقری‌اولان قاره‌باغ کلستانـنه
اویله بر وقتـده واصل اولدیلرکه عجم‌دولتندن
عقد روابطه کلان مرخص عبدالحسین خان‌ایله
مقـاوله بتشیدی مرخص مرقوم بوترکمـان
مبعوثلرك روسیه حمایه‌سیله عجمه‌مضراوله‌جقلرینی
آکلادیغی کبی جـنراله دیدی که « بزم دولتمزك
وترکمـانلرله روابطی یوقدر » جـنرال دخی

حسب الوقت «بزم دولتمزك دخی روابطی یوق در» دیوب مبعوثلری بعض هدیه‌لر ویره‌رك صاومغه مجبور اولدی . بو تصادفی پولیتیقه ترکمانلرك نظرنده آلداتمق یرینه کچدیکندن بك کوجندیلر ناچار مجمعه تابع اولدیلر . ایچلرنده بو تبعیتی قبول ایده‌میانلر خیوه‌یه کیدوب محمد رحیم خانه تابع قالدیلر . سلطان خان دخی اولوقت ترکمانلریله خیوه طپراغنه کچدی

فی ۱۲۳۵ قوماندان یرمولوف تکرار ترکمانلرله عقد روابطه تشبث ایلدی . الیزابت پول محافظی بیکباشی پونومارفی بو عقده مأمور ایتدی وکچنده لهستان ظالمی جنرال موراویفی (که اولوقت ارکان حربیه یوزباشیلرندن ایدی) خیوه خانه مودت‌نامه‌ایله بعث ایتدی . بو ارسالدن اصل مقصد اورالرك خریطه‌سنی آلمق و یوللرینی کشف ایلمك ایدی

فی ١٢٥٥ انکلیز « لورد عوقلاند » کابلی پایمال ایتدیکی وقت روسیه چاری (نیقولا) دخی خیوه‌یی استیلاء ایتمك استدی وجنرال پروفسکی‌یی عسکرله کوندردی (در آخر شوال منه) لکن اوزمان خیوه حکمداری بهادرلکله بتون ترکمانلری کندویه رام ایتمش وآسیایه شجاعت صیتی صالمش « رحمان قولی خان » ایدی روسیه عسکرینی تارمار ایتدی

فی ربیع الآخر ١٢٥٦ روسیه عقد مصالحه‌یه مجبور اولدی بو انهزامدن صکره روسیه دولتی خیوه اوزرینه حیله‌ده و تجربه‌ده مهارت کسب ایلدیکندن بحیرهٔ خوارزم دیدیکمز آرال کولنه دونمه یاپمغه باشلادی خیوه خانلری که سیحون منبعنه قدر حکم ایدییورلردی روسیه آنلرك اورالردن و قاره قلپاق اوزرندن اللرینی کسدی

روسیه ١٢٦٩ دنبرو آرال کولنده اوچ یلکنلی

وایکی تیمور قاپلی واپور یاپدی بو واپورلری
اسوچ‌ده یاپدیروب پترسبورغه واورادن سامارایه
و آندن آرالسکی‌یه پارچه پارچه نقل ایتدی
وآرال‌ده طاقدی طاقشدیردی روسیه بو واپورلری
ایشلتمك ایچون دون نهریله نقل ایلدیکی کمورك
هر بر طونیلاته‌سی ۳۰۰ فرانقه کلوردی لکن
ترکستانی ضبط و تشکیل ایده‌لیدنبرو چکمنده
یکرمی ایکی ساعتلك یرده کمورمعدنی بولدی
بومعدنی واپور ماکنه‌لریله اخراج ایدییور
آرال دونغاسیله سیحون ضبطنه یاردم ایتدیکی کبی
شمدی‌ده جیحون یعنی خیوه فتحنه یاردم ایده‌جکدر
فی ربیع الاول ۱۲۷۰ (۱۱ کانون اول ۱۸۵۳)
روسیه عسکری برنجی کره اوله‌رق خیوه‌یی
فتح ایلدی وفی ۱۲۷۱ امضا التدیغی معاهده
عثمانلی‌نك قینارجه وعجمك بحر خزر معاهده‌لرینه
نظیردر

اولوقت خیوه‌خانی اکر عثمانلی‌نك روسیه‌ایله قریم محاربه‌سی اوله‌جغنی بیلمش اولایدی. ویله مضر معاهده‌یی امضالارمی ایدی

اکر اوزمانلر. باب‌عالی‌ده سیاست نظری اولایدی روسیه‌نك قریم‌ده محاربه‌ایله مشغول اوله‌جغنه‌دائر خیوه‌یه براشارتجك ایترمی‌دی

فی ١٢٨٦ روسیه قراسنوودسکی قلعه‌سنی بحر خزر شرقیه‌سنده تأسیس ایتدی

فی ١٢٨٧ بحر خزر شرقیه‌سنده یکی قلعه‌لر بناءایلدی هراته یول آچدی

فی ١٢٨٨ چیقشلاری ضبطله مرکزحرکت یاپدی

فی ١٢٨٩ میرالای مارغوصوف عسکری خیوه اوزرینه بوچیقشلار مرکزندن حرکت‌ایلدی

بحر خزر دونغماسنی اکمال ایلدی بوبحرك جنوب شرقیسنده اتراك نهری اوزرنده دهستانی (عاشور) ضبطنه آلدی و اتراك و جرجان

واديلرینی یعنی دهستان وآبسکون آره‌سنی بو کره
عجمدن آلدی بو حوادثی حالیا استانبولده عجم
ایلچیسی محسن خان لونده‌ده ایکن تکذیب ایتمك
استدیسه‌ده انکلیز مسئله‌یی میدانه چیقاردی
اوت صحیح در روسیه بو وادی‌یی آلدی حتی قلعه‌لر
دخی بناء ایتدی و بو کونلرده استرآباد قوینی مرکز
اتخاذ ایتدی دیمك که بحر خزرك سواحل شرقیه‌سی
تا جنوبده استرآباده‌قدر روسیه‌نك اولدی

خیوه که «خوارزم» قطعه‌سی‌در فقهادن
معراج الدرایه صاحبی قوام الدین وحکیم
ومنطقی حسام الدین کاتی وأئمهٔ لغتدن
ناصر الدین مطرزی وخواجه ابو الوفاء
و پهلوان محمود بوریا ومولانا کمال الدین حسین
وعلامه صاحب الکشاف زمخشری کبی دیکر

قطعه‌لرده امثالی ظهور ایتمیان اکابرك وطنی در
خصوصا حکیم و علامه نجم الدین کبری‌نك
مقامی در اوزبك خانلری که بروقت روسیه
قراللرینی (میشل ثانی · یوریا · دیمتری
وغیرهم) استدکلری کبی عزل ونصب ایدرلردی
خیوه که بروقت آنك حکم ایتدیکی مملکت
برطرفدن هندستانه وبرطرفدن اندجان وترکستانه
وبرجهتدن عربستانه وبرجانبدن رومه قدر
ممتدا ولوردی

اوزبك خانلری که سلاطین ماضیه انلرله
تدافعی و تجاوزی عقد اتفاق سیاستده امور
واجبه‌دن صایدیلر حتی سلطان سلیمان آنلرله
اتفاق ایدوب اوچ یوز ینکیچری وطوبلر وطوبجیلر
اعانه کوندردی و مراد ثالث هند طریقیله
سفیر ارسال ایدوب مبتدعین علیهنه استعانه ایتدی
خیوه که (یوقاروده اجمال ایندیکمز

تاریخدن اکلاشیله جغی وجهله) بر بچق
عصردنبرو روسیه ایله نیچه واقعاتی کچمش در
خیوه که بوکونکی کونده آسیای وسطی ده
اندن بشقه اسلام سنی خانلق قالمامش در آرتق
بویله برقطعه نك احوال حاضره سی استانبولده
و بالجمله ممالك اسلامیه ده مجهول قالمق لایق
اولماز . تحریر ایده یم بوتحریری ایکی پارچه
یاپدم برنجی قسم روسیه نك اسیای وسطی ده
ترقیسی قسم ثانی خیوه

قسم اول
روسيه نك آسياى وسطى ده ترقيسى

اخطار ١

روسيه دولتى «خيوه» يى استيلايه بر چوق عصردنبرو تشبث ايلدى
روسيه بركره طوتمش اولديغى مسلكى بوده برا قمايوب سنه لر عصرلر كچر چارلرى ومأمورلرى دكيشورلر هردائم او مسلكى طتوب كيدرلر
بزم دولتده ايسه بونك عكسنه در برصدراعظم كلور شويله يا پار صكره بشقه سى كلور سلفنك يا پديغى بوزار آنك يرينه كلان دخى آنى تبديل ايدر

وهلم جرا برمسلكده دائم اولایوب هر کلان بر درلو حلوایر دوام وثبات یوقدر

روسیه «من ثبت نبت» فحواسنجه ثابت اولوب نابت اوله یور

٢

شمدی روسیه‌نك خیوه‌یه عسکر سوقندن بحث ایدن اکثر غزته‌لر نه آسیای وسطی یی نه‌ده اوچ درت سنه‌دنبرو روسیه‌نك وانکلیزك آسیاده ایتدکلری استیلاء ترقیسنی بیلمدکلرندن یاکلش شیلر یازییورلر کیمی روسیه سیحون نهرینی ضبط ایده‌جك یازار سیحونی روسیه‌نك چوقدن ضبط ایتمش اولدیغندن خبری یوق کیمی بو خیوه مسئله‌سنی هندستانه طوقنور کبی شرح ایدر نرده خیوه نرده هند روسیه وانکلیز برقاچ سنه‌دنبرو آسیای وسطی مسلمانلرینی بینلرنده تقسیم ایتدیلر انکلیز دها یقین وقتلرده عود

ونپول وكشمير وپنجاب وپشاور قطعه‌لريني
استيلاء ايلدی روسيه دخی سيحون بويوني
وزرافشان واديلريني طاشكند وخجند وسمرقندی
استيلاء ايدوب بدخشانه طوغری ايلدی شمدی
انكليزك مرادی اوزره كوه‌هند شمالندن حدود
كسديكی كبی آسيايی انكليزله تقسيم واسلامی
فصل ايتمش اوله‌جق

٣

روسيه وانكليز آسيا اسلاملرينه راست كله
حكومت ايتميوب « اسلامی اداره نصل اولور »
بونی تدرس ايتمشلر نهايت تجربه ايله ديورلركه
« اسلام دينينه طوقنولمامالی وحقوقنی محاكمده
عوضسز غرضسز رؤيت ايتملی بو ايكی شرطه
رعايت اولندقجه مسلمانلر روس وانكليز اللرينه
دوشمكه تأسف ايتميورلر » اشته بويله ديورلر

❊ ❊

شمدی بز خیوه دینلان خوارزم قطعه‌سنی بیان‌دن اول روسیه‌نك آسیای وسطی‌ده پیدا ایتدیکی بو کونکی موقعی اجمالا تعریف ایده‌لم تاکه مسئله ایو آکلاشلسون

روسیه اویرده فی ۱۲۸۲ برجدید ولایت تشکیل ایتدی آدینی «ترکستان» قودی بو یکی ولایت شمال‌دن سبریا و قیرغیز جنوب‌دن خیوه بخارا بدخشان خوقند و یکی کاشغر (جنوب‌دن وکذا شرق‌دن) ایله هم حدود غرب‌دن آرال کولی ایله محدود

فی ۱۲۸٤ بو ترکستانی روسیه ایکی ایالته تقسیم ایتمشیدی شمدی ایسه یعنی قوجه‌یی آتالق غازی‌دن آلدیغندنبرو اوچ ایالت یاپدی

تركستان

عدد نفوس	مساحه كيلومترو تربيعا	
٨٦٥ ٤٦١	٥١٢ ٣٣٠	سيحون دريا ايالتى
٤٨٦ ٩٣٧	٣٧٥ ٥٠٠	يدى دريا ايالتى
١١٤ ٣٣٧	٧١ ٢٢٥	قولجه ايالتى
١ ٤٦٦ ٧٣٥	٩٥٩ ٠٥٥	

شمدى تركستان دينلان اشته بوقطعه‌در اسكى اصطلاح اولان تركستان دكل

« خوقند » خوقند خانلغى لفظى مراد قالدى اليوم حاكمى خدايار خانك حكم ايتديكى ير اسكى فرغانه‌نك بركوچك پارچه‌سى‌در بوده

روسیه‌نك مساعده‌سیله . شو کوچك پارچه
دیدیکمز سیحون منبعندن خجنده آلتی ساعت
قالنجیه‌قدر اولان اراضی‌در

فی ۱۲۸۱ روسیه خوقنده محاربه آچدی
یمش بیك نفوسلی طاشکندی واللی بیك نفوسلی
خجندی ضبط ایلدیکی کبی عوراطوب وزامین
وجیزك شهرلرینی وآق‌طاغ اطرافنی آلدی
سیحون چاینك صوویردیکی اراضی خجنددن
مصبنه‌قدر (آرال کولی) هپ روسیه‌ده
شمدی خوقند غربدن وشمالدن وشرقدن
روسیه ایله محصوردر یالکز جنوبدن آتالق غازی‌وار

خوقند اهالیسندن قبچاقلر حین محاربه‌ده
خدایاری خیانتله اتهام ایدوب ایاقلاندیلر
خلع ایتدیلر یرینه ملا خانی وصکره آنی‌دخی
خلعله اوغلی اجلاس ایلدیلر خدایار تاج
وتختی اعاده کبی بربیهوده سلطنت وقوری نام

ایچون روسیه‌یه مراجعت ایلدی اوحالده روسیه قوماندانی آنی کتیروب اهالی‌یه رغما تخته اقعاد ایتدی ملاخان زاده کاشغره التجا ایلدی حالیا اوراده‌در

اشته خوقند جهات ثلثه‌دن محصور وخدایار روسیه‌نك قوتیله تخت قازانمش بنده اولدیغندن آرتق آندن اطراف مسلمانلرینه برامداد واعانه ممکن دکلدر

روسیه یاپدیغی تجارت معاهده‌سنی فی ۱۲۸۵ خدایاره امضالاتوب (اموال تجارتدن فقط یوزده ایکی بچق بوندن بشقه بررسم یوق) خوقنده برشهبندر اوطورتدی (کاروان باشی دیورلر) هرشهر روسیه تبعه‌سنه آچیق اورالرده ایبك و پاموق ومیوه پك چوق حاصل اولور روسیه کلیتلو استفاده ایدییور وبونلری پك اوجوز آلیور خوقند میوه‌سی روسیه‌ده یرالماسندن درت کره اوجوز کلیور

« بخارا » بخارا حکومتنك قوتی قالمادی روسیه‌نك خیوه حسابنه‌ مبنی مساعده‌سیله طوریور بخارا امیری مظفرالدین فی ۱۲۸۳ محاربه‌سنده (۲۵ بیك نفرعام قالدیره بیلمشیدی) فنا مغلوب اولدی روسیه عسکرینك طلیعه‌سی نفس بخارایه ۲۰ ساعتلك یقینه‌قدر کلدی مظفرالدین اختلاط و تجارت معاهده‌سنی ناچار امضالادی

فی ۱۲۸۷ جنرال عامبروف ایله تکرار عسکر کوندروب سمرقندی و زرافشان وادیلرینی ضبط ایلدکدن صکره خوقند و بخارا آره‌سنه کیرمش اولدی بدخشانه تقرب ایلدی

خریطه‌ده سمرقندك جنوبنده‌کی اراضی‌یی مطالعه ایدیکز شول اراضی که شرقا بولوردیه‌لری وغربا بخارا وجنوبا کوه‌هندایله محدود ·

شهرآباد وحصار وفيض آباد (بدخشان) وقوندوز
(قندس) بوقطعه‌ده اورالر فی ١٢٧٦ هرات اميری
طرفندن ضبط اولندی امراسی افغانستاندن
نصب اولنور بعض يرلری بوكونه‌دك استقلال
هوسنده بولنان بكلرله اداره اولنمقده ايسه‌لرده
بالجمله افغان حمايه‌سنده‌لر بخارا اميری بلخدن
بدخشانه قدر حق حكومت ادعاسنده بولنديغندن
افغانه بغض واورالری تحريك ايده‌كيديور
انكليزك اوچ سنه‌دنبرو حدود كسمك تكليف
ايتديكی ير بلخدن بدخشانه طوغری كوه هند
شمالیدر روسيه ايله قرارويرديلر بورادن جيحون
بويله حدود تعيين اولنه‌جق انكليزك بوحدود
مسئله‌سی شمدی روسيه‌نك خيوه‌يی استيلاسنه
طوقنور مسئله دكلدر
انكلتره‌ده حوادث تلغرافيه آجنته‌سی روتر
فی ٢٦ كانون ثانی شوخبری ويرمش ايدی

« افغانستانه حکومت ادعا ایدن وروسیه‌یه التجاء ایلیان عبدالرحمن خان حصار اوزرینه ویمنه روسیه‌یه ملتجی سید محمد عیسی خان شهرآباده هجوم ایله ضبط ایتدیلر اورالری والیلرینی روسیه عسکرینه تسلیم ایدوب مرکز حرکت اتخاذ ایلدیلر »

فقط روسیه طریقیله کلان خبرلردن عبدالرحمن خانك فی ۲۷ منه سمرقندده بولندیغی آکلاشمغله خبرمذکورك صحیح اولمادیغی تبین ایتدی

بوراده خاطره بشومسئله‌لر کلور ۱ انکلیز کوه‌هند شمالندن یعنی بلخ‌دن فیض آباده طوغری حدود کسنجه دیمك اولورکه روسیه‌لی‌نك سمرقندن اشاغی اوحدوده‌قدر یوزاوتوز یوزقرق ساعتلك قطعه‌یی استیلاء ایتمسنه برمانع یوقدر

برکره روسیه بووجهله انکلیزه هم‌حدود اولدی‌می آرتق اورادن شرق وغرب

مسلمانلرینك اتصالی کسیلور برخریطه آلوب
باقیکز مغربده اوقیانوس کنارندن یعنی فاس دن
شرقه طوغری برخط اوزرنده چینه قدر بتون
اسلام ایدی عجم دولتی برقاچ عصرنبرو
برایکی ملیون نفوس ایله شیعه لق بدعتنی مذهب
ایدینوب وآیروجه بردین کبی سنت وجماعت دن
آیریلوب ایران دینلان قطعه ایله برخط فاصل
چکمش وبرایکی یوز ملیون اسلامی بربرندن
آیرمق کبی تاریخلرك لعنتله یاد ایده جکلری
مسلك تفریقده بولنمش ایدی شمدی ده بوحدود ایله
روسیه وانکلیز ایکنجی خط فصل چکه جك

ایکنجی مسئله که بونجی ایله برلشه بیلور شودر که
روسیه دولتی انکلیزله اولان مخابرات رسمیه سنده
کوه هند ایله سمرقند آره سنده کی طخارستان
وبدخشانی مستقل طانیور قالدی که بویرلری
افغانستان ضبط ایلمشیدی عجبا انکلیز کندی

حمایه‌سنده بولنسان افغانی تصاحب ایدوبده اورالری افغانك طانیسه‌رق حمایه ایده‌جك‌می وحمایه ایتدیکی تقدیرده روسیه‌یه نه‌درجه‌لره‌قدر مخالفت ایده‌بیله‌جك .....

٣ شوقطعه بین‌الحدین بی‌طرف براقلسه اهالیسی ایلروده روسلرایله برنزاع چیقاردقلرنده بوندن انکلیز مسؤل اولمازمی .....

آرتق یکی تشکل ایدن «آتالق‌غازی» دولتیله «خیوه» یی تعریف ایده‌لم

بحر خزرك مشرق طرفنده روسیه جنوبیله همحدود ترکمان خیوه بخارا افغانستان خوقند و یتی‌شهر (یدی‌شهر) دولتلری‌وار یتی‌شهر دولتی چین غربی ولایتلرنده یکی تشکل ایدن اسلام دولتیدر کاشغر دولتی یارکند دولتی جیسانچان (کوه‌آسمانی) دولتی وحاکمنك اسمنه نسبتله یعقوب‌بك دولتی یاخود عنوانه استناداً آتالق‌غازی دولتی اسملریله‌دخی یادایدیورلر

كاشغر دولتی

آتالق غازی دولتی ۰ بودولتك الیوم حکم ایتدیکی قطعه شمالا کوه آسمانی وآلتون طاغلری شرقا چین جنوبا کوه‌لون غربا بولور دپه‌لری ایله محدود

دیمك که شمالنده قال آچ وروسیه وخوقند جنوبنده تبت وانکلیز شرقنده چین ومغول وغربنده بدخشان وافغان

بوقطعه دها یقینده (١٢٨٢) چین دولتنك ایکی ولایتی اولوب چیان‌چان نانلو وچیان‌چان پلو اسملریله یاد اولنوردی اهالیسی اسلام اکثریت اوزره ترك وعموم لسانی ترکجه بوراسی دنیاده هر یردن زیاده انقلاباته اوغرامشدر اون درت ونبش عصرلق تاریخی مطالعه اولنسه

هرعصرده بریکی دولت پیدا ایده کلدیکی آکلاشیلور
قطعهٔ مذکوره دن اك مشهور شهرلر
یارکند ختن (خوتان) اورمچی
آق صو کاشغر یکی شهر (یدی شهر)
شمدی بو یره حکم ایدن «یعقوب بك» در یازق که
بو دولته موقعجه اك لازم و ترکستان چینی نك کلیدی
مقامنده بك مهم اولان ایلی و قوجه شهرلرینی
یعقوب بك ضبط ایده مدی بوکا سبب ایسه
روسیه نك فرصت فوت ایتمیه رك طاورانوب
بو شهرلری استیلاء ایلمسی در
یعقوب بك نصل توره دی اجمالا نقل ایده لم
فی ١١٧٢ چین فغفوری خانلونغ تبت شمالنه
کلیتلو عسکر کوندروب مغولی (آلوت قالموق
دونکان) و اصلی ترك و فرس اقوامی تحت
تبعیته آلدی اولوقت اورالردن اسلامیتی
محو ایتمك املیله علماًیی و امرایی طرد ایلدی

ترك علماسی وامراسی بدخشان وخوقنده التجـاء
ایتدیلر واورالری مرکز قوت ومبدأ حرکت
اتخاذیله اسکی وطنلرینی اعاده ایچون فرصت
بولدقجـه چینلولره هجوم ایده کلدیلر فی ١٢٨١
ایلی طرفنك دونکانلری قیام ایلدیلر طارانجیلر
دخی آنلره التحاق ایتدیلر بوکره بشقه وقتلرده
اولدیغی کبی یاتشمایوب چینلولرله محاربه ده دوام
ایلدیلر عاقبت قولجـه وقورغوس شهرلرندن
چین مأمورلرینی طرد ایدوب بالاستقلال مالك اولدیلر
جنوب ولایتنده (چیان چان نانلو) بو محاربه اولورکن
شمال ولایتنده (چیان چان پلـو) دخی قان
آقتده ایدی شویله که آق صو قـوچ
ختن یارکند طرفلرینك دونکانلری ١٢٨٠
ابتداسنـدنبرو چینلولره غلبـه ایتمکـده ایدیلر
چیان چان قـیرغیزلری بوقاریشقلق آره سنـده
طاغلردن اینوب کاشغری ١٦ ماه محاصره دن صکره

ضبط ایتدیلر یالکز قلعه‌سی چینلولرده قالدی
عاقبت بو مجاهدلرك غلبه‌سنی اکمال ایچون
جمع کلمه ایده‌جك بر امامه لزوم کورندی اشته اول وقت
بخارادن خواجهٔ بزرك ظهور ایلیوب طهارت عرق
واستقامت محققه‌سی وشجاعت فوق العاده‌سی
مسلم اولان «یعقوب بك» ایله برابر کاشغره یوریدی
برکره دوشونلسه چینلولره غلبه کوسترن اقوامدن
باشلوجه‌لری دونکان طارانجی وقیرغیز
کبی بیوك طائفه‌لردن هر بری حق استقلال
دعواسنده ایکن بونلری کلمهٔ واحده‌یه جمعله
ادارهٔ واحده آلتنه آلمق نه قدر مشکل کورینور
لکن یعقوب بکك شجاعتی وسخاوتی وتقواسی
وسلطنت قبول ایتمیان ساده‌لکی بو مشکلی حل ایلدی
هپ طائفه‌یی رام ایدوب اتحاد واطاعتی تأسیس
ایتدی وکاشغر قلعه‌سنی ویارکندی بالسهولة
فتح ایتمسیله دخی بو امامته استحقاقنی کوستردی

برکره اتحاد حاصل اولدی یا آرتق خواجهٔ بزرك یعقوب بکه « سن بو امارتك اهلی سك اشته امارتك تأسیس اولندی آرتق وطنی اجانبدن تخلیه وظیفه‌سنی اونوتمه الله تعالی موفق بیورسون » دیوب مکهٔ مکرمه‌یه هجرت ایلدی اوراارجه بخارا حاکمی «امام المسلمین» عد اولندیغندن حاکم مظفرالدین درحال یعقوب بکه هدایا ارسالیله « آتالق غازی » عنوانی ویردی اولوقتدنبرو مشارالیه آتالق غازی تسمیه اولنمقده‌در

روسیه بو محاربه‌لر آره‌سنده فرصت فوت ایتمیه‌رك ایلی وادیسنه وقولجه شهرینه کلیتلو عسکرله هجوم ایلدی آتالق غازی روسیه ایله طوتشسه ضعف بکلیان چینلولره دخی اوغراشه‌رق قوتنی تقسیم ایتمك لازم کله‌جکنی بیلدیکندن ناچار سس چیقارمادی ایلی وقولجه کبی منبت ومعدنلی وترکستان کلیدی اولان شویرلری

نه‌چینلودن نه‌اسلامدن برمقاومت کورمیه‌رك قولایجه ضبط ایتدی آتالق‌غازی کوه‌آسمانی دینلان وولقانلی و بوزلی طاغلرك روسیه‌ایله حدود اولماسنه راضی‌اولمش اولدی

آتالق‌غازی داخلا دولت اسلامیه‌یی تأسیس ایلدکدن صکره خارج‌ایله عقد روابطی مطالعه ایلدی اطرافنه نظر ایدوب ذکرلرك حکمداری مقامنده اولان وهندده قرق‌ملیون قدر مسلمانه حکم‌ایدن انکلیزدولتنی دیکرلره بالترجیح انکله تجارت واختلاط معاهدسی یاپمق استدی انکلیزه اوچ کره سفیر کوندروب معاهدهٔ تجارت طلب ایلدی انکلیز ایسه بطائت درجه‌سنه وارمش «وقار» پولیتیقه‌سیله بودولت جدیده‌یی تصدیقه مسارعت ایتمدی

اوتصدیق ایتمیه‌طورسون شمال‌طرفندن پولیتیقه‌ده فرصت فوت ایتمیان روسیه دولتی

قوجـه‌یه کیردیکی کبی آتالق غازی‌نك دولت
جدیده‌سنی تصدیق بابنده ترکستان والیسی
قولباری و جنرال قوفانی قیمتلی هدایا ایله
کاشغره کوندردی (فی ٢١ حزیران ١٢٨٨)
و تجارت و اختلاطه دائر معاهده طلب ایلدی
آتالق غازی بوسفرایی سلطنتسز ورسمسز
ساده‌لکله و مسلمان تعبیرنجه تکری مسافری کبی
قبول ایدوب حقلرنده مسافر ایچون لازم کلان
حرمت و رعایتی ایلدی و روسیه‌نك مقدما
چین دولتیله یاپمش اولدیغی تجارت معاهده‌سی
صورتنده برمقاوله نامه امضالادی بومقاوله
کاشغرده روسیه قونسلوسنك اقامته و روسیه
تجارینك حریتله کلوب کتمسنه مساعده‌دن عبارت
وایش بتدکدن صکره انکلیز تجارتجه
حسده دوشدی روسیه‌لولر ترکستانك
هرطرفندن خصوصا طاشکنددن آتالق غازینك

١٥٠٠٠٠ نفوسلی اوروهجی و ١٢٠٠٠٠ نفوسلی
یارکند ودیکر یوزر وانلیشر بیکلی شهرلریله
تجارت ایدوب کلیتلو آلتون وایپك وصوف
آلمقده‌لر یارکنده دها یقین اولان هندك
بو تجارتدن تباعدی انکلیزه چوق ندامت ویردی
ایکی سنه‌دن برو بو تجارتی کشاده واسطه‌لر
آرامقده قالدی وروبرت شوو نام قومیسرك
عرض ایلدیکی لایحه‌لرله مرامنه واصل اولوب
اشبو ١٢٩٠ سنه‌سی محرمنده آتالق غازینك استانبوله
کچن مبعوثیله تجارت وسفارت معاهده‌سنی یاپدی
شمدن صکره انکلیز یارکنده برسفیر کوندره‌جك
آتالق غازی‌ده قالکوته‌یه برسفیر ارسال ایده‌جك

قسم ثانی
خیوه خانلغی

موقع

خیوه بزم کتابلرده «خوارزم» اسمیله مشهور قطعه‌در خیوه اوقیانوس اورطه‌سنده برآطه کبی چول میانه‌سنده واحات‌در بوواحات شمال‌دن ارال کولی وشمال شرقی‌دن جیحون بویی وجنوب شرقی‌دن بخارایی فصل ایدن چول وجنوب غربی‌دن تکه ترکمانلرینی آییران چول وغرب‌دن کذا چول که بحر خزره‌قدر ۲۰۰ ساعتلك ممتداولور دیمك که خیوه‌واحاتی شمالدن جنوبه ٤٥ وشرق‌دن غربه ٤٠ ساعتلك قدر وسعتده برقطعه‌در

چولده بعض واحات دخی واردرکه آنده
ساکن اولان تکه ترکمانلری وبحر خزر کنارنده
آتا ترکمانلری وکذا منغشلاق چاودارلی وحسن
ایلینك عشائری وجیحونك جهت شرقیهٔ شمالیه سنده
روسیه حدودنه‌دك قاره‌قالپاقلر هپ خیوه خاننك
نفوذی آلتنده‌لر بناءعلیه دینورکه خیوه‌خانلغی
شمالدن آرال کولی وغیرغیز چولی شرقدن بخارا
جنوبدن افغانستان وخراسان غربدن
بحر خزرایله محدود

خیوه‌نك استحکامات طبیعیه‌سی اطرافنده
اولان چوللردر بوچوللر ترکمان آتلرندن
ودوه‌لرندن بشقه واسطه‌ایله کچیله‌مز

خیوه جیحون چایله صولانور یاغموریك نادر
جیحون الیوم اوزبکلرك امین دریا دیدکلریدرکه
عجملر آب‌آمو واوروپالیلر آمودریا یازارلر
جیحون ایام قدیمه‌ده ایران‌ایله توران بیننی فصل

ایدوب بحر خزره‌ده کولدیکی کتب عتیقه‌ده محرردر
شمدی مصبی آرال کولی ایسه‌ده اسکی زمانده
اورکنج اوزرندن شرقه دونه‌رك بحر خزره‌قدر
یتاغنی کشف ایلدیلر اسکی کتابلرده
کوریلان داودان قلعه‌سنك قزیل قلعه‌نك
شهسنه‌مك وختن قلعه‌سنك خرابه‌لری
بو اسکی یتاق بوینده نمایاندر و بو یتاقله
اهل جغرافیا ظن ایتدیلرکه کتب عتیقه‌نك
روایتی وجهله بحر مذکوره دوکیلورمش
خیوه‌لیلرك آباواجدادلرندن نقللرینه کوره
جیحون چایی بوندن فقط بش عصر اقدم
وابو الغازینك یازدیغنه کوره بوندن فقط ایکی عصر
مقدم برحرکت ارضله شرق یتاغنی دکیشدیروب
شمالده بحیرهٔ خوارزمه دوکمش بوایسه صحیح اوله‌ماز
زیرا بوندن التی یدی عصر اقدم اهل جغرافیا
(تقویم البلدان ومشترك وقانون ونزهة المشتاق
مؤلفلری) جیحونك ارال کولنه منصب اولدیغنی

ذکر ایتدیلر جیحون درین وعریض در حتی خیوه طرفلرنده عرضی ٦٠٠ قدم کلور آرال کولنه یك چوق آغزلرله دوکیلور مصبنه قریب اوقدر منقسم اولورکه قوللرك چوغی آت قارنه چیقماز بناء علیه دیرزکه روسیه آرال دوناغاسیله جیحونه کیره مز مکر سیللرله صویك طاشدیغی وقتده تصادف ایتدیره

خیوه لیلرك بونهردن آچدقلری قناللری اوقدر کثرت واویله هندسه ونسبت اوزره درکه عقل حیران اولور باشلوجه قناللر ٣٢ قدم عرضنده در مناسب محلره بیوك کوللر دخی قازمشلرکه قوراقلقده اسقاء ایچون احتیاط حوضلری در قناللرك باغلری هنرله مناسبتلی یاپلمش سهولتله آچارلر قپارلر جیحونی و بیوك قناللری غایت قوی و هنرلی یاپلمش کوپریلرله

شیشیر یوررلر (١)
جیحون اوززنده بیوك صالر و دومنلی جسیم

---

١ خیوه‌لیلرك بو بابده هنرلری مصریلری کچمش نیل ایچون جیحون‌دن چوق درس آلنه بیلور مصره اهالینك انتخابیله بحق رئیس اولان بیوك محمد علیه قدر کیمسه نیلی سدایله شیشیرمك مسئله‌سنی دوشونمدی مع هذا یاپمش اولدیغی برقنطره حاجته کفایت ایتمدی قالدی که نیل بحر سفیده طوغری هر برمیل (انکلیزی) ده بر بچق قدم اینیش ایله آقدیغندن سدارله شیشیرلمسی کوچ دکل‌درو سدلر یوکسك یاپیلوب سطح نیل ٦٠ قدم قالدیرلسه شلات دخی قالماز بو صورتده نیل مصری قات قات منبت ایدر وبحر سفیددن سفینه‌لرله کیریلوب غوندوروقه‌یه یعنی درت بش عرضنه قدر کیدیله بیلور

معونه‌لرایله بخارا تجارتی ایدرلر قناللرده بیوك سازان بالقلری بولنور نفس خیوه‌نك جهت غربیه‌سنده صاری‌بابا جبال متسلسله‌سی پك یوکسك دکل جیحون شمال شرقیسنده شیخ جلیل طاغی ارال کولنه طوغری ممتد قوبا طاغی کذا شمالده وشیخ جلیل حذاسنده‌در شیخ جلیلده اورمان التون کموش قورشون کوکورت و بزاز باقر معدنلری موجود جیحون قوملرنده آلتون توزی بولندیغنه دائر حکایه هرنقدر دلی پترو ایناغمشسه‌ده ثابت دکل

خیوه یاز پك صیجاق وقیش پك صغوق اولور هله چولده روزکار اکسك اولمادیغندن قیش سیاحتی مشکلدر

امام ثعالبی (لطائف المعارف) خیوه برودتی وصفنده شونی سویلمشدر

ثعالبى

لله برد خوارزم اذا كلبت
انيابه وكست ابداننا الرعدا
فالشمس محجوبة والريح مدمية
جلود قوم اضاعوا الصبر والجلدا
فالماء مستحجر والكلب منجحر
والزمهرير يسوق الصرد والصردا
فلو تقبل معشوقا مخالسة
رأيت فاك على فيه وقد جمدا

خيوه هواسى پك سالمدر وبا وطاعون وقولرا اوراده معلوم دكل هپ شهرلر وكويلر باغلق و بغچه لك اولوب خيوه اطرافى برقاچ مرحله اشجار مثمره در

چولده حيوانات وحشيه دن قورت دلكو وچقال چوق برنوع يرفاره سى واركه خيوه ليلر كيريجى ديورلر عادتا كدى بيوكلكنده

اوك ایاقلری قیصه تویی سیاه قوم ایچنده یشار جیران و کیك پك چوق شکارجی قوشلردن قارطال طوغان شاهین کثرت اوزره خیوه ده الك معتبر آوقوشی قیش قالطاقدر

اهالی

خیوه اهالیسی درت قومدن مرکب سارت اوزبك ترکمان قاره قالپاق «سارت» فی الاصل فرسدندر بلخ و بخارا وخیوه نك اصل یرلیلری سارت ایدیلر بونلر کندیلرینی تاجیك تسمیه ایلرلر مغوللر سیراقدیرلر سارتلر شهرلرده و قصبه لرده ساکن اولوب تجارت و صرافلق ایدرلر هپ عقل و حیله لری نه طریقله اولورسه اولسون پاره قزانمغه مصروفدر بونلرك نفوسی ۱۱۰۰۰۰ تخمین اولنور

« اوزبك » اوز غوز اوغوز فی‌الاصل برکلمه‌اولوب براسکی خانلری اسمندن مأخوذ اویغور بونلردن آل‌عثمان و ماجار دخی فی‌الاصل بوترکلردن شمدی بلخ‌ده بخاراده (بر بچوق ملیون اوزبك) خیوه‌ده خوقندده بلسوط طاغی جوارنده حکومت اوزبکلرك اللرنده‌در

الیوم خیوه‌اوزبکلری شودرت‌عشیرتدن مرکب

١ اویغور نایمان

٢ قانغلی قبچاق

٣ قیات قنقرات

٤ نکوز منغت

خاندان حکومت قیات قنقراتدن . الیوم خیوه اوزبکلری ٧٠ بیك نفوس عد اولنه‌یور

« ترکمان » بواسمك ماخذنده درلوتوجیهلر سویلرلر نشری‌یه کوره ترك‌وایمان کلمه‌لرندن ترکیب‌مزجی‌در

غالبا ترككومان تخفيفی در كومان تركی دیمك
كويلرده وچفتلكلرده ساكن اولان تركانلر ١٥٠ بيك
نفوس « قاره قالپاق » ماورای جیحونده
برقسمی حيوانات ايله تعيش ايدر برقسمی
ارال جنوبنده چفت سورر ١٢٠ بيك نفوس
بونلردن بشقه خيوه ده اللی آلتمش بيك قدر عجم كرد
وروس اسيرلر وار (روس درت بش بيك
تخمين اولنه يور) قيرغيزلر ارالقده اياقلانوب
روسلرله محاربه ايدرلر طوتدقلری اسرای
حربيه يی خيوه يه وبشقه يرلره كتوروب صاتارلر
تركانلر دخی عجملرله اولان محاربه لرده طوتدقلری
اسرايی خيوه يه صاتيورلر

روس اسرای حربيه سندن خيلیسی اسلام
اولمش واسلامدن تأهل ايدوب فامليا صاحبی در
خانك بوروسلردن متعدد مقربلری واردر وسنی
اولان عجملر دخی دولت خدمتنده استخدام اولنورلر

خیوه‌لیلرك قیرغیزلردن و ترکمانلردن صاتون آلدقلری نه‌قدر اسرا وارایسه هر برینه بربدل تعیین اولنمش‌در یامکاتبه طریقیله یاخود قاملیاسی جانبندن پاره کتیرتمکله تأدیهٔ بدل ایدن حردر (٢) قیرغیزلرك طوتوب کتیردکلری

---

٢ اسارت فی‌الاصل شریعت‌ده جزای شرك ایدی زمان اخیرده جزای عجز اولدی مع‌هذا «اعدایی صکره اقرباسنه صاتمق ایچون صاغ طوتماغه چالشمق» قان محافظه‌سنه چوق خدمت ایتدی

معلوم اسلام النده دوشان اسرا دیگر اهل ادیان النده‌کی اسیرلرکبی خور وحقیر دکل‌درلر بوندن چند سال اقدم آمریقالیلر اسیرلری پرانقه‌ایله چالشدیررلردی انکلیزلر جمهوریت اعلان ایتدکلرنده (قروموول وقتنده) آلتی بیك اسقوچیالی یی «بونلر قراللق طرفدارانی» دیو لونده‌ره‌ده مزاد ایله بیع ایتدیلر قالدی که وطنلرنده

روسلردن هر بری ٨٠ طلا بدل ایله صاتلدیغندن بش بیك روس وارایسه بش بچق ملیون فرانق ایدر

دیمك كه خیوه خاننك طوغریدن حكم ایتدیكی سكنه ٥٠٠٠٠٠ نفوس قدر بونلردن بشقه قبائل وعشائر وار

بحر خزر شرقنده تركان قبائلی شونلردر (١)

خیمه	اسماء قبائل	مواقع
٨٠٠٠	چاودور وحسن ایلی	منغشلاقدن خیوه یه
١٠٠٠	آتا	بلقاندن خیوه یه
٣٠٠٠٠	تكه	اترك اطرافنده
٤٠٠٠	سالور	تكه شرقیسنده

براقلمق اوزره دكل تا آمریقاده كی انكلیزلرك اراضیسنه خدمت ایتمك شرطیله صاتدیلر

١ ذكر اولنان قبائلدن هر بری جوق شعبه‌لره تقسیم اولنور

٣٠ ۰۰۰	سارق	كذا
٣۰۰	يومرولى	سالور شرقيسنده
٤٠ ۰۰۰	يموت	اترك وجرجان اوزرلرنده
٤٠ ۰۰۰	كوكلان	كذا
١۰۰ ۰۰۰	ايرسارى	بخارا طرفنده
٢٠ ۰۰۰	صاقار	كذا
٨ ---	اويماق	خراسان طرفلرنده
٣٤٣ ٣۰۰		

هر خيمه بش نفس حساب اولنسه ١ ٧١٦ ٥-- نفوس ايدر بونلردن بلكه برمليونى خيوه خانلغنه تابع اولديغندن ديكر بش يوزبيك ايله جمعا خانك نفوذى التنده اولان نفوس بر بچق مليون اولور

* خيوه نك مشهور شهرى لرى

«خيوه» استرابادن ١٤٠ ساعت خانك مركز

اقامتی در جیحوندن ایکی قنال اورطه‌سنده
بناء اولنمش ایکی حصاری وار ایکیسی دخی درت
کوشه‌لی ایچ حصارك هر یوزی ٦٥٠ مترو
یعنی چوره‌سی ٤٠ دقیقه‌لق قدر بو حصارده
بش محله واوچ قپو وار خانك سرایلری بونده
باب شرقی یانده

طیش حصارك چوره‌سی برساعت ٤٠ دقیقه‌لق
طقوز قپوسی موجود ایکی حصار بینده
یعنی واروشلرده بش محله وار وبالجمله خیوه‌ده
٤٠٠٠ خانه ٣٠٠٠٠ نفوس ١٧ جامع
٢٢ مدرسه ٢٦٠ مغازه ٢ کاروانسرای وار
ابنیه طپراقدن کرپیچدن فقط طاش بناء اوله‌رق
٢ جامع برمدرسه وبرتجار بورسه‌سی موجود
خیوه‌نك اولو جامعی ومناره‌سی فن ابنیه‌جه
پك ظریف وشایان تحسین در

قدوة المشایخ ابوالجناب احمد بن عمرك

محمدالخیوقی بوشهردن در وفاتی فی ٦١٠ تقریبا
وکذا علامه شهاب الدین الخیوقی محمد خوارزمشاهك
شیخ الاسلامی مقامنده اولوب ممالك محکومه نك
هرطرفنده قاضی ومفتی آنك امتحانیله نصب
اولنوردی

«جرجانیه» خوارزم · اورکنج · کرکنج
دخی دیرلر سلفده بغداد و بخارا کبی
امهات مدائندن عد اولنوردی الك مشهور
اهل نظر (متکلمین) بوراده تحصیل ایتدی
خوارزمشاهان وقتنده اویله بیوك ومعمور ایدی که
سلطان محمد بن تکش بوکره حربده منهزم اولوب
بش اون اتباعیله اورکنجه لیلا کیردی صباحیسی
اوتوز بیك سواری ایله چیقوب اعدایه قارشو کتدی
علامه زمخشری (ربیع الابرار) بو جرجانیه نك
فضائلی حقنده غریب غریب شیلر یازمشدر
حتی احادیث دخی نقل ایدر زمخشری بوراده

وفات ایتدی فی ٥٣٨ شونذکر ایتدیکمز
جرجانیه‌یه کرکنج کبری دیرلر فی ٦١٠ تاتار
خراب ایتمشیدی «کرکنج صغری» کرکنج جدید
الیوم بتون خانلغك مرکز تجارتی‌در پك چوق
خانلری ومغازه‌لری اولوب خیوه تجارینك بخارادن
ادخال ایتدکلری وروسیه‌یه اخراج ایده‌جکلری
بالجمله اموال تجارت هپ اوراده مغازه‌لنور
دور اولنور تحمیل ایدیلور سوقاقلری یوکلرله
دوه‌لرله حماللرله دلاللرله بازاراق کسیشان
تجارله طولودر بیوك بای تجارلك بورسه‌یرلری کبی
غلبه‌لقدر سکنه‌سی ---- ٣ نفوس
«کات» بوشهر سلفده مولد علماء ومقر حکماء
ایدی بوکون تجارتجه مشهوردر خصوصا
قیرغیز آتلرینك بازار یریدر
زمخشر کات قریه‌لرندن ایدی
«هزاراسب» ایکی قنال اورطه‌سنده جزیره کبی‌در

عالمه و فاضله رحمة بنت ابراهيم بوشهردن‌در
وفاتی فی ٢٦٨ سلفده قلعه‌سی متین و مستحکم ایدی
اتسز شاه عسکر مغولدن بوزلدقده بوراده
تحصین ایتمشیدی الیوم ٢ بیك سواری عسکر چیقارر
« سواد » قیرغیز ایله تجارت مرکزی برشهر
مستحکم‌در ---- ٢ سکنه‌سی وار
« کورلیان » بودخی تجارت مرکزلرندن‌د

خانك پك چوق یرلرده قصرلری واردر هر قصر
قلعه داخلنده اولوب خارجی خانه‌لرله معمور
اولدیغندن قصبه مقامنده‌در قپچاق قوناقدار
آق‌سرای خان قلعه‌سی ودیگرلر هپ بو قبیلدن
امراء واعیان وخاندان‌دن هر برینك چفتلك
قوناغی محکم حصارلی اولوب اطرافی اهالینك
خانه‌لریله معمور قصبه‌در

تاريخ

فى ٢٨ امیرالمؤمنین عثمان عبدالله بن عامری (رضی الله عنهما) بصره والیسی نصب ایلدی فى ٣٠ خراسانی فتحه کتدی وماورای نهر حاکملریله عقد مصالحه ایلدی

یزید بن معاویه وقتنده اهل خوارزم خراسان والیسی سلم بن زیاد ایله درتیوز بیك درهمه مصالحه اولدیلر سلم نهر جیحونی مقاطعه ایله اداره ایلدی

حجاج خراسان وعراقین والیسی ایکن یزید بن مهلب خوارزمه غزا ایدوب غنائم واسراء آلدی

قتیبة بن مسلم الباهلی خراسان والیسی اولدقده خوارزم حکمداری خرزاد ایله قرنداشی بیننده

ملك غوغاسی وارایدی خرزادك قرنداشی اسلام
حکومتنه عرض تبعیت ایدوب حمایت طلب ایلدی
قتیبه قرنداشی عبدالرحمن ایله خوارزمه عسکر
کوندردی خرزاد مغلوب ومقتول اولدی
قرنداشی خوارزمه حاکم نصب ایدلدی لکن
اهالی آنك ادارهسنی بکنمدکارندن قیام ایدوب
اولدردیلر قتیبه کندینك دیکر قرنداشی عبدالله
حضرتنی خوارزمه نصب ایتدی اشتهاولوقت
خوارزم برنجی کرهاولهرق اسلام عربدن حاکم ایله
اداره آلتنه کیردی وخراسان ملحقاتندن اولدی

ترکمان و اوغوز و اوزبك هپ برترك
قاملیاسندن ایدیلر

اوغوزلرکه سیحون وجیحون آرهسنده ساکن
اولورلردی طاغ خان اولادندن خانلری
«سالور» فی ٣٥٠ اسلام ایله مشرف اولدی

آنكله برابر ایكی بیك فامليا اسلامه كلدی سالور بعدالاسلام «قاره‌خان» اسمنی آلدی واسلامه كلان اوغوزلره «تركمان» تسميه ايلدی

سالورايله اسلامه كلان تركلر بحرخزرك جهت شرقيه‌سنه وجهت غربيه‌سنه هجرت ايدوب ساكن اولديلر بونلره حسب المواقع شرق تركمانلری وغرب تركمانلری دينيله كلدی

قاره‌خاندن صكره اوغلی موسی خان اطرافك علماء و مشايخنی جمع ايدوب مسجدلر مكتبلر خانقاهلر ياپدی بونك وفاتندن صكره عموجه‌سی بوغراخان هارون خان اولدی حكومتنی شرقدن كاشغر بلاساغون وتاچين حدينه توسيع ايتدی وفی ۳۸۹ بخارايی عجم سامانيه الندن آلدی آندن صكره احمدبن ابی‌نصربن علی خان عبده اصنام تركلره جهاد ايلدی وچوق فامليالری اسلام ايدوب

شركدن قورتاردی بعده قرنداشی ارسلان
خان ابوالمظفرکه «شرف الدولة» دیو مشهوردر
فی ٤٠٩ بتون ماورای جیحونی بحرخزره قدر
فتح ایلدی وفی ٤٢٣ کوچدی ارسلان
خاندن صکره بوغراخان اوغلو یوسف قادرخان
« لااکراه فی الدین قدتبین الرشد من الغی »
فحوای شریفنی طتوب مسامحهٔ مذاهب ایله
مشهوراولدی واوغلی قادرخان یرینه کچدکده
فی ٤٣٨ برادری محمودله برلکده تسمیم ایدلدی
آندن صکره « سراولمایجه پای پایداراولماز »
فحواسنجه نظام اتحادلری مختل اولدی قاره‌خان
حکومتی اولوقت سمرقندخانی طغماج خان النه کچدی
وطغماج خان فامیلیاسی آل سلجوق ایله قارشدی
شویله که شمس الملك بن ایلك خان بن طغماج
آلپ ارسلانك کریمه‌سنی تزوج وکندی همشیره‌سی
ترکانی ملکشاهه تزویج ایدرك برفامیلیا اولدیلر

كلهلم خوارزم شاهانه كه اور كنج پادشاهلرى
بونلرك برنجيسى تركدن نوشتكين در
سلجوقيه طرفندن خوارزم شاهى نصب اولندى
بونك قامليسى فى ٤٩٠ عراقه وماوراى نهره
بالاستقلال حكومت ايتمكه باشلايوب طقوزشاه
١٣٨ سال سلطنت سورديلر بونلردن علاء الدين
ماوراى نهره دخى مستولى اولدقده آل عباس
خطبه سنى خراساندن وماوراى نهردن قطع ايلدى
بوقامليا قاغنيلى (قانغلى) ايله قارشدى
شويله كه تكش پادشاه قاغنيلى اولولرندن برينك
قيزينى (اسمى تركان) آلدى مشهور سلطان
محمد جلال الدين اوقيزدن دنيايه كلدى بوسببدن
آنك زماننده قاغنيلى اكثريت اوزره اسلامه كلدى
بونلردن سلطان محمده كلوب عسكر اولان اللى
آلتمش بيك نفوسه بالغ ايدى تركستان و بخارا
پادشاهلرينى بوقاغنيلى بكلرندن تعيين ايتدى

آخر شاهان محمد جلال الدين ايدى كه دنياده
كچن الكشانلى حكمدارلردن معدوددر مملكتنك
برطرفى هندستان وبريانى اندجان وتركستان
وبرجهتى عربستان وديكر جانبى روم ايدى
دولت عثمانيه‌يى تأسيس وتشكيل ايدن
عثمان غازينك جدى شاه سليمان بن آلب قيا
اشته بو محمد جلال الدين خوارزم شاهك بكلرندن
اولوب طرفندن مروه محافظى ايدى دغين
وغيبون نام مورخلره كوره آل عثمان خوارزم
تركلرندن ايمشلر .

خوارزمك وعراقك علوم ومعارف وصنايعجه
الك پارلاق تاريخى اشبو خوارزمشاهان زماننده‌در
خوارزمليلردن برفامليا فى ٦١٠ هندستانده
دالهى حكومتنى تأسيس ايلدى بوشعبه الى ٨٠١
باقى ايدى

خوارزمشاهاندن ومغول استيلاسندن صكره

خیوه قطعه‌سی خراسان ملحقاتندن قالوب هر کیم خراسانه حاکم اولورسه خیوه‌یه بر داروغه کوندره کلدی و برخیلی زمان قپچاق دولتی ممالکندن معدود قالدی

طقوزنجی قرنده ماورای نهرده شیبان بن جوجی بن جنکیز اولادندن دولت اوزبکیه ظهور ایلدی که شیبانیه وشیبکیه دخی دیرلر

بونلر شیبان نسلندن ابوالخیر اولادیدر ابوالخیر علامه اولوغ بکك همشیره‌سنی تزوج ایدوب تیمورلنك فامیلیاسیله قرابت کسب ایلدی

ابوالخیرك بیوك اوغلی شاه بوداق وآنك بیوك اوغلی شاعر وادیب محمد شاه بخت (۱) که بیوك جدی اسمیله شیبان مخلصنی آلدی

---

۱ شاه بخت اشبو محمد شیباندر بزم تاریخلرده ابوالخیره شاه بخت وشاه بخته شاهی بك دیدکاری یاکلشدر ظن ایدرم

اشته بو ابوالخیر وقتنده جوجی بن جنکیز اولادندن
برده یادکارخان وارایدی که بونك اولادی مستقل
خیوه خانلغنی تشکیـل ایتدیلر بو یادکار خان
فاملیاسی بزم واوروپانك مورخلرینه مجهول قالدی
واکر خیوه خانی ابوالغـازی اون برنجی عصرده
شجره سنی یازمامش اولایدی بلکه الی یوم القیام
بیلنمزدی

بو مجهولیتنه بناء وخیوه نك تاریخ وحکومتنی
اجمالا بیان قصدایلدیکمدن دولت یادکاری تحریر
ایده یم بو تحریر آره سنده سلاطین عثمانیـه نك
آسیای وسطی ایله عقدوحل اولنمش بعض روابطنه
دخی اشـارت ایدرم

خیوه‌ده یادکار حکومتی و اوزبك خانلرینك سلاطین عثمانیه ایله مناسباتی

یادکار بن تیمور شیخ بن حاجی تولی بن عربشاه بن فولاد بن منکو تیمورخان بن باداقل بن جوجی خان بن جنکیز خان

و یادکارك درت اوغلی وارایدی بیوکی بورکه ایکنجی ابوبك اوچنجی آمنك دردنجی ایالك بورکه خان ابوالخیره سرعسکرلك ایتدی شجاعتله مشهور ومعروف ایدی شاه بخت بر وقت بورکه خانه محبت اظهار ایتدکدن صکره بر کون غافلا باصوب قتل ایلدی

بو بوراده قالسون ·

ابوالخیر وقتنده خراسانه وخوارزمه حکم ایدن سلطان حسین میرزا ایدی حسین میرزانك وفاتندن صکره شاه بخت خراسانی آنك اوغللرندن آلدی وخوارزمه داروغه کوندردی بوندن بش آلتی ییل صکره قزیلباش شاه اسمعیل خراسانی آلدی وقوعبولان مروه محاربه سنده شاه بختك نصل تلف ایدلدیکی وشاه اسمعیلك آنك کله سندن نه درلو جام می اتخاذ ایلدیکی بزم تاریخلرده تفصیل اولنمشدر

بوندن صکره شاه اسمعیل خوارزمه اوچ داروغه کوندردی بری خیوه وهزاراسبه بریده اورکنجه ودیکری وزیره

اورکنج داروغه سنك اسمی «سبحان قولی» اصلی عرب ایدی وزیر داروغه سنك آدی «رحمن قولی» خیوه وهزاراسب داروغه سنك اسمی بیلیورز «رحمن قولی» وزیره وصولنده

اکابر واعیانه ضیافت ایتدی بوضیافته هرکس
کتدی فقط ترك «قاضی عمر» تمارض ایدوب
کتمدی وایرتسی اوچ ذرت اکابری چاغروب
دیدی که (۲) « ینکی کیلـکان حاکمزینك
برکان سروپای قوتلوق بولسون وینکی دینکز
هم قوتلوق بولسون »
اکابر « ینکی دین تیکاینکز نه بولور »
قاضی « هنوز کاچه پادشاهنکز شاه اسماعیل ینك
وبو حاکمینکزینك نه دین و مذهبی بارینی ایشتما
دیکزمو » اکابر ایشتمـدکلرینی بالبیـاز
« بزکا هرنچه یلدا هرکیم خراسان پادشـاهی
حاکمی بولسه اندن داروغه کلـور بزمونی
هم شونداق خیال قیلاتورورمیز »

---

۲ بومکاله خیوه خانی ابوالغازینك اوشالندن
عینیله نقل اولندی . «سروپا» خلعت دیمك در

قاضی « اون اوچ اون درت ییل بولدیکم شاه اسماعیل بومذهبنی اختیار قیلغالی بو بو باطل مذهب تورور (بطلاننی بو بو بیان قیلدقدن صکره) حالا بودارو غه نینك كشی سی آز بزکوب قورقاندین ظاهر قیلمای تورور بزنچه كون تورغاندین سونك اختیارینكزنی الغاندین سونك اول سز اکابرلرکا سب صحابه نی تکلیف قیلور سیزلارنی اوزونیکی قیلغاندین سونك عامه غه تکلیف قیلور قیلماغاننی اولتورور تیزغمینکزی یماسنکز مسلمانلیقدن آیریلوب کافر بولدینکز »

وزیر اکابری بونك اوزرینه شاه اسماعیل داروغه لرینی طرد افکارنده اولدیلرسه ده درت بش ییل کچدی بوشیئه قرارو یره مدیلر نهایت سید آتانسلندن حسام الدین قتال نام بهادری ریاسته دعوت ایدوب بیعت ایتمك استدیلر

دیدیلرکه « سزنی پادشاه قیلالی قیزیلباش نی قیرالی »

حسام الدین « منینك پادشاه بولوروم غه خلق بوکون قایل بولسه تانکا قایل بولمازلار اکرسزلار بوایش نی راستیکز بولان قیلور بولسنکیز من بو یخشی اصیل پادشاه تاپیب براین » وزیر اکابری بوله جغی پادشاه کیم در آدی نه در سؤال ایتدیلر حسام آره لق ده اوزبك ایچنه واروب حوادث آلور و یوك قامیالری بیلور اولدیغندن ورکه خان اوغلی ایلبارص خانك اصلی و شجاعت و بسالتنی بیان ایله خلق اقناع ایلدی ایلبارصه آدم کوندروب خیوه خانلغنه دعوت ایتدیلر

ایلبارص کوچك قرانداشی بالباص و براز آدملری ایله آتلانوب کلدی وزیر اهالیسی ایلبارص یاقلاشدقده بالمخابره هپ قزیلباشلری

لیـلا قتل ایدوب صباحیسی یکی خانی ایچرویه آلدیلر اولوقت وزیر مضـافاتی یکی شهر ایله • ترسك دن عبارت ایدی

اشته خوارزم ده اوزبك حکومتی اشبو جنکیز اولادندن ایلبارص بن بورکه بن یادکار ایله باشلادی بو بدایت سنه ۹۱۱ وقوع بولدی

ایلبـارص خان وزیرده اوچ ماه اقامتدن صکره اورکنج اوزرینه حرکت ایدوب سبحان قولی عربدن محاربه ایله آلدی اوراده محاربه وقوعنه سبب اورکنج اهـالیسی شاه اسمـاعیل داروغه سندن ممنون اولوب حتی ایچلرندن بعضیلری سب صحابه دخی ایتمشلردی

خیوه وهزار اسب ده عجم چوق اولدیغندن ایلبارصك قوتی فتحه کافی اوله مادی اولوقته دك

بخاراده عموجه‌لری ابوبك وآمنك (۳) واباك هپ اولمشلر فقط ابوبك وآمنك اولادی وارایدی ایلبارص بخارادن عموجه‌سی اوغللرینی دعوت ایلدی آنلر ایللریله عشیرتلریله کوچوب اورکنجه کلدیلر ایلبارص خان وزیری آلوب اورکنجی بونلره ویردی آمنك اوغوللری خیوه وهزاراسب وکاتی وخراسان اطرافنده مهینه ودرون شهرلرینی عجمدن آلدیلر وخراساندن بحرخزر ساحلنده منغشلاقه قدر حکم ایدر اولدیلر اولوقت خوارزم اداره‌سنی ایکی قطعه‌یه تقسیم ایدوب برینه خراسان اتکندن استرآباده قدر « طاغ بویی » واورکنج قطعه‌سنه « صو بویی » دیدیلر

---

۳ آمن مغول لساننده جان معناسنه ك حرفی ادات تصغیر آمنك جانجق دیمك

١ ایلبارص خان بن بورکه خان بن یادکار
جلوس ٩١١
٢ سلطان حاجی بن بالبارص بن بورکه
٣ سلطان غازی بن ایلبارص
بو اوچ خان وزیرده اوتوردیلر آنلردن صکره
کلانلر اورکنجده سلطان غازی یی بر ییل
خانلقدن صکره ضعفندن ناشی استعفایه مجبور
ایتدیلر وطاغ بویونی ویردیلر دین محمد بن اوانش
بن آمنك آنی قتل ایدوب طاغ بوینی ضبط ایلدی
مروده حکومت تشکیل ایتدی
٤ حسن قولی بن ابوبك
٥ سفیان بن آمنك

غريبه

بونك وقتنده ابو الخان تركمانلرى سفيان طرفندن
زكات طوپلاماغه كلان قرق عاملى قتل ايلديلر
سفيان بو قاتلره اجراى جزاء ايچون اوزرلرينه
عسكر چكدى ابو الغازى كتابنده سفيانك
اوركنجدن ابو الخانه راه عزيمتنى غريب تعريف ايدر
ديركه اولوقت جيحون اوركنج قلعه سنك ديبندن
دونوب ابو الخان طاغنك جهت شرقيه سنه وارر
وطاغ ديبندن جنوبه چوزيلوب صكره شرقده
اوغورجايه واورادن مازندران دكزينه
(بحر خزر) دوكيلوردى جيحونك ايكى طرفى
اوغورجايه قدر مزرعه وباغلق واغاجلق اولوب
پك معمور ومسكون ايدى شويله كه پيشكاه‌دن
قورى چيده قدر صويك ايكى طرفنده آداقلى

وخضرلی وقوری کچیدن ابوالخان طاعنك
غربیسنده‌کی ایکی طرفلی علی ایلی واوراندن
مصبی دکزه‌قدر دوه‌جی خلق اوتوررلردی ●
بلکه برزمان جیحوندن برقول آراله وبرقول خزره
دوکیلوردی ٦ بوجغا بن آمنك
بوجغایه‌قدر خیوه خانلرینك ذکره‌شایان واقعات
خارجیه‌لری یوقدر داخلا سلاطین بینلرنده
مقاتلات عظیمه کچدی مغلوب اولانلر بخارایه
قاچارلردی فقط بوجغانك قوتی هم حدود دولتلری
صارصماغه باشلادی حتی شاه طهماسب
مقاومتدن عاجزقالوب دوام صلح ایچون عقد قرابت
دیلدی بوجغایه هدیه‌لر تقدیم ایدوب کریمه‌سنی
استدی خان کندی قیزی بولنمادیغندن اغاسی
سفیانك عایشه‌بك نام دخترینی شاهه تزویج ایلدی
ومکمل جهاز دوزوب آعیش بن سفیان ایله
ارسال ایتدی شاه بیوك آلایلرله ممنونیت

اظهار ایلدیکندن بشقه قاینی آعیشك قالاسنی
رجاء ایدوب خنجدولایتنی ویردی آعیش خنجدده
۳۰ ییل حکومت ایتدی

بوجغانك حکومتی سنیکیه‌دن عبیدالله
بن محمود سلطان بن شاه بوداق بن ابوالخیر
بخاراحاکمنك دخی کوزینی آچدی

۷ اوانش بن آمنك

اوانش وقتنده آمنك اولادی سائر شهزاده‌کانی
قهر ونفی ایدوب طاغ بویی صو بویی هپ بونلره
قالدی اوحالده خوارزم حکومتی فی الجمله
اتحاد کسب ایدوب بیویه‌جکنی بخارادن عبیدالله
کوروب چکه‌مدی ونزدینه التجاء ایدوب
باباسنك قانیچون اعانه طلب ایدن عمرغازی‌یه
(بن سلطان غازی بن ایلبارص) امداد بهانه‌سیله
هپ ماوراالنهر خانلرینی خوارزم اوزرینه قالدیردی
شویله که بخارادن عبیدالله تاشکندن براق خان

سمرقنددن جوانمرد خان حصاردن حمزه ومهدی سلطان نبیره‌لری خلاصه بالجمله ابوالخیر اولادی عسکر چکوب خوارزمی فتح ایتدیلر عبیدالله‌خان اوانشی عمرغازی‌یه تسلیم ایتدی عمرغازی آنی اولدردی فقط حکومتدن اثر کورمدی چونکه عبیدالله خان خوارزمك اوزبك اوروقلرینی درته تقسیمله کندینه سمرقند خانه تاشکند خانه وحصار خانه توجیه ایلدی هربری کندی یرینه وکیللر ومأمورلر براقوب عودت ایتدیلر عبیدالله خوارزم اوزرینه اوغلی عبدالعزیز خانی تعیین ایلدی

عبیدالله فقه وادبیاتده علامه ظهورایدوب وقتنده علماء وحکماء رغبت بولدی عجم اوزرینه چوق محاربه‌ده قزاندی سلاطین عثمانیه‌نك بوکا کلنجیه‌دك آسیا اوزبکلریله برمخابره‌سی

معلوم دكل سلطان سليمان بوعبيدالله خان
ايله بالمخابره صفويه دينلان قزيلباش حكومتنى
رفع وازالهيه اتفاق ايلدى فى ٩٤٦ عبيدالله
خان وفاتنده شاه طهماسب اوقدر ممنون ومتشكر
اولدى كه هپ خانقاهلره وقزيلباش فقراسنه
نذرلر صدقهلر احسانلر طاغتدى عبيدالله
يرينه كچن عبدالله خان بن كوچكنجى خان بن ابوالخير
ايله دخى سلطان سليمانك اتفاقى دوام ايلديسه ده
بونك براثرى كورلمدى لكن فى ٩٤٨ پدرى مقامنه
بالاستقلال جلوس ايليان عبدالعزيز ايله تحابب
واتفاق يالكز مودتنامه ارسالندن عبارت قالمايوب
فى ٩٦٠ سلطان سليمان اوچيوز نفر يكيچرى ايله
بيوك وكوچك طوپلر كوندردى فقط بو يكيچريلر
و طوپلر وصولنده عبدالعزيز خان وفات ايتمش
و يرينى تاشكند حاكمى براق خان (نوروز احمد بهادر)
غصب ايلشيدى براق خان سلطان سليمانه

برسفیر مخصوص ایله نامه کوندروب مألنده
« تخت خلافته » جلوسنی اعلان ایدر و بومکتوبنده
« وقتا که سفراکز واوچیوزیکیچری بیوك وکوچك
طوپلر کتیردیلر » دیو اعانه‌نك وصولنی ذکر ایدوب
انجق کندیسی استقلالنی تأسیس ایچون
محاربات ایله مشغول اولدیغندن بالمقابله عجم اوزرینه
اعانه ارسالنه وقت بوله‌مامش کبی اعتذار ایلر
سلطان سلیمانك بومکتوبه یازدیغی جوابنامه‌دن
آکلاشیلور که براق خانك کوندردیکی سفیرك اسمی
« قوتلوق فولاد » ایمش سلطان سلیمان سفیرك
ونامه‌نك وصولنی وعبیدالله وعبدالعزیز ایله کچن
محابك دوامنی بعدالاشعار عجم ایله مصالحه
اولندیغندن ایکی مملکت بیننده اعانه ارسالاتی
ممکن اوله‌میه‌جغنی اعلام ایدر

براق خان بخارایی و خراسانی دخی ضبط
ایتدکدن صکره ایکنجی کره اوله‌رق نظام الدین

احمد چاوشی نامه ایله کوندرر بو نامه سنك مآلی فتوحاتنی اعلاندن عبارت و تاریخی ربیع الاول ۹۶۳

اوچنجی نامه سی دخی ثابتدر شیخ مصلح الدین مصطفی (مولانا علاءالدین وعلی چلبی ویحیی چلبی اقرباسندن) اقرباسندن برینی زیارت ایچون استانبوله کیدرکن براق خان توصیه ویرمشدر سلطان سلیمان بومکتوبه ادرنه دن ۱ رجب ۹۶٤ جواب یازوب شیخه حرمت ورعایتده قصور ایدلمیه جکنی اشعار ایدر

سلطان فردوس مکانك جمادی الاولی ۹۶۳ تاریخلی برمکتوبی دهاوار اکادأر مطالعه مزی اشاغیده سویلرز

عبیدالله خان خوارزمی فتح ایلدکده اوانش اوغلی محمود وعلی واولاد سفیان یوسف و یونس واغاطای اوغلی حاجم سلطان هپ طاغ بویینه

قاچوب دروندەدین محمد سلطان بن اوانش
نزدینه واردیلر واورادن خضرایلی و آداقلی
بهادرلریله بالمخابرة والاتفاق (عبیدخان عسکریله
رجعتدن صکره) خوارزم اوزرینـه یوریدیلر
هزاراسبی وخیوەیی آلدیلر اور کنجدە عبدالعزیز
خان بونی ایشیدنجه بخارایه قاچدی

۸ قال خان بن آمنك

عبیدخان ایکنجی کره خوارزم اوزرینـه عسکر
چکـدیسـەدە مغلوبا رجعت ایلمش آمنك
اولادی بالاتفـاق حاجم خانی عبیدە کوندروب
صـلح اولمشلر وحاجم خان عـودت ایدرکن
ماوراءالنهره التجـاء ایتمش اولان آمنك اولادینی
جمع ایدوب خوارزمه کتیرمش ایدی اولوقت بالاتفاق
قال خانی نصب ایتدیلر قال خان داخلی وخارجی
صلح وآسایشی تأسیس وابقاء ایدوب بتون همتنی
زراعت وعمارته صرف ایلدی ابوالغازی آنك

وقتنی مدح ایدوب « برپوله برزان بولدی » دیدی

۹ آغاطـای بن آمنك

وزیرده اوتوردی وقتی اختلالات داخلیه ایله کچدی بخارایه قاچان یونس بن سفیان اورکنجه کلوب ضبط ایلدی آغاطای وزیردن عسکرچکوب اوزرینه کلدی شیخ نجم الدین کبرانك مقامی اوکنده ایقاع اولنان محاربه ده یونس غلبه ایتدی واغاطایی اولدردی ولایات حکومتلرنده بولنان اغاطای اولادی بالاتفـاق اورکنجـه یوریدیلر یونس مقاومت ایده میوب تکرار بخارایه قاچدی واوعلی قاسم سلطانی بوانهزامدن صکره حاجم سلطان پدری قانیچون اولدردی

۱۰ دوست محمد بن بوجغـا

بعـده دوست محمـدی خان نصب ایتدیلر درویش نهاد زاهد وعاجز برذات ایدی خیوه ده اوتوردی اورکنج آمنك اولادینـه قالدی

قرنداشی ایش محمد سلطان بن بوجغاکه ابوالغازی
آنی فاسق وجسوردیو ذم ایدر ایکی کره اورکنجه
یوریسوب اولاد آمنك ایله محاربه‌لر ایشدی
اوچنجی کره بغتة کلوب اورکنجی ضبط ایلدی
سلاطین سائره هپ وزیره طوپلاندیلر خراساندن
اوانش اوغللری ونسادن علی سلطان بن اوانش
کلوب وزیرده بونلره التحاق ایتدیلر اورکنج ایله
وزیر آره‌سنده محاربات ممتد اولدی نهایت
وزیر عسکری اورکنجی صاروب ذرت آی محاصره‌دن
صکره آلدیلر وایش سلطانی کندی نوکرلرندن
بری برکچمشه مبنی انتقام ایچون اوردی
دوست محمدی خیوه‌دن کتیردوب اولدیردیلر
حاجم سلطانی خان یاپدیلر علی سلطانه اورکنجی
کاتی وهزاراسبی ویردیلر علی سلطان اورکنجده
قشلایوب یازکلدکده قزیلباش علیهنه ترکمانلره
یاردم ایدردی استرآبادی وخراسانی قاچکره

اوردی فی ٩٦٥ بدرخان قومانداسیله
استراباده اوزرینه کلان طهماسب اوردوسنی
قنابوزوب بتون قزیلباشلری قتل ایلمش اولدیغی
شرفنامه ده مسطوردر فی ٩٧٦ فوت اولدی
١١ حاجم خان جلوسی فی ٩٦٩ اولوقت
٣٩ یاشنده ایدی حاجم حاجی محمددر اوزبکلر
مرکب اسمی نحت ایدرلر مثلا ابوالمحمد خان
(بن دین خان) ابوالخان ونورمحمد بن ابوالخانه
نورم خان وخواجه محمدخانه خوجم دیرلر

دولت شیبکیه دن مشهور ومعروف عبدالله خان
بن اسکندرخان بن جان بك سلطان بن خوجم خان
بن ابوالخیرخان بونك وقتنده خوارزمی فتح ایلدی
خانات شیبکیه دن سلاطین عثمانیه ایله قزیلباش
علیهنه تدافعی وتجاوزی اتفاق ایدن برذات ده

ایشته بوعبدالله خان‌در اوزبکلر بننده فتوحات عظیمه‌ایله معروف‌در

فی ۹۸٤ عبدالله‌خان ماورای نهرك بعض بلادنده استقلال کسب ایدوب فتوحاته باشلامش اولدیغی شرفنامه‌دن اكلاشیلور حتی اوتاریخده زاوه‌یی فتح وقزیلباشلره قتل‌عام ایلدی وتربتی ۲۰ کون محاصره ایتدیسه‌ده یاننده اولان سلاطین اوزبکیه آره‌لرینه اختلاف دوشدیکندن رجعته مجبور اولدی لکن اصل شانلی وقتی ۹۹۰ دن صکره‌در

فی ۹۹۳ عبدالله خان جیحونی کچوب بدخشاندن بلخه قدر فتح ایلدی اورالرده ۲۳۰ سال‌قدر حکومت ایتمش اولان دولت کورکانیه‌یی محوایلدی

فی ۹۹۵ عثمانلی طرفندن فرهاد پاشا قاره‌باغ بلادینی واوته‌طرفندن‌ده عبدالله خان

خراسانی استیلاء ایلدیلر

۹۹٦ عبدالله خان تکرار خراسانه هجوم ایدوب قزیلباشلره قتل عام ایلدی ویئه وییل اوغلی سلطان نصیرالدین عبدالمؤمن ایله برابر هراتی فتح ایتدی بو وقعه دن صکره عجم شاهی عثمانلی ایله اوزبك آره سنده قزیلباشك ازیلوب محو اوله جغنی اکلادیغندن عثمانلیله عقد مصالحه حیله سنی طوتدی بردها دائره دوستی دن چیقمایه جغنی عهد ایدرك و برادرزاده سی حیدر میرزایی استانبوله رهن ویره رك بو طرف غائله سندن قورتلمق استدی وفی ۹۹۸ بو وجهله نائل مرام اولدی

۹۹۷ عبدالمؤمن مشهدی فتح وقزیلباشلری قتل ایلدی ومرکز حکومتنی بلخده تأسیس ایتدی

فی ۹۹۸ عبدالله خان خراسان قزیلباشلرینه بردها قتل عام ایلدی لکن چه فائده که ایش

ایشدن کچدی بو طرفدن عثمانلی مجمله عقد مصالحه ایلدی وعبدالله خاندن دخی اوریکه باشلادی

فی ٩٩٩ باقی خرسانی آلمق ایچون ماورای نهردن حرکت ایدوب آلتی ماه ظرفنده نیسابور سبزوار اسفراین محولات تون جناباد قاین طبس فره سیستان وهزار شهرلرینی حیطهٔ تصرفنه ادخال ایتدی

ظن ایدرزکه اگر سلطان مراد ثالث عبدالله خان ایله عقد ایتدیکی تجاوزی معاهده سنده ثابت اولمش اولایدی یعنی فرهاد پاشانک کوته بین پولیتیقه سنه آلدانمایایدی اشبو تاریخده بتون قزلباشلری اورته دن قالدیرمق میسر ایدی شووقتده شیعی بولنمازدی و بوکون خیوه سنیلرینک علیهنه کیدن روسیه دولتی مجبر متفقی بوله مازدی عبدالله خانک سلطان مراد ثالثه ٩٩٥ تاریخلی

برمکتوبی وار بونکمألی کندی جلوسنی بعد الاشعار قزیلباش اوزرینه حمله ایچون وقت فرصت اولدیغنی بیان ایدر بومکتوبی سفیر مخصوص ایله کوندرمش

وفی ٩٩٧ برسفیر دها کوندرمش سنه‌ده اولوقت بجمله مصالحه تقرر ایتمکده وعبدالله خانك ترقیسی چکیله مامکده بولنمش اولدیغندن بوسفیر ثاني اولکی قدر مظهر التفات اولمامش

آرتق برمهم وقعه‌نك بیانه کله‌لم عبدالله خان ١٠٠٣ ١٢ ربیع الاول تاریخلی برمکتوب ایله برسفیر دخی کوندروب هدایا تقدیم ایلمش هدایاسی برمصحف شریف وبرقطعه خمسهٔ نظامی وبرشاهنامه وسمور وقاقم کورکلری بخارا مشینی

ق.

عبدالله خان بومكتوبنده حاجخانه غلمه
وخيوه اوزبكلرينى تأديب ايلمديكنى بيان ايله
عرض خدمت ايديور

عجبا بوخدمت نه‌در

ماوراى نهر خانى عبداللهك خيوه‌يى قحله
جزا ايلمسندن استانبول دولتنه نه‌فائده عائداولمش
اشته بونى بيانه‌دائر برمسئله بزم تاريخلرده
كوره‌مدم

فقط خيوه خانى ابوالغازى كتابنده
بوكادائر بعض معلومات ويريور

ابوالغازى خان عبداللهخانك خيوه‌يه كليشنه برقاچ
سبب بيان ايدر برنجى سببى شويله يازار

« سبب اولكيم عبدالله خان نينك اوازه‌سنى ايشتب
روم پادشاهى پياله پاشا تينكانى ايلچى قليب
ياريب تى من بوطرفدين بولاين عبدالله خان
اولطرفدين بولسين تيق شيخ اوغلنى اوزيريدين

روتورالی تیب عبدالله خان پیاله پاشانی
یخشی سیلاب قایداردی کیلکاندا هندستان
یولی برلان اوچ یلدا کیلبتی پیاله پاشا ایتور
موندین اورکنج باراین اندن ترکمانه باروب کیمکا
اولتوروب شراون بارسام اسطنبل بو یولدین
تورت آی لق یول تورور تیب اورکنج کیلدی
حاجی محمد خانینك اوغلی محمد ابراهیم سلطان
بارجه مالنی آلدی رومغه یتکودیك خرجی بردی
تق منغشلاق غه یباردی شروان کیمه سنه سالیب
یباردی عبدالله خان مونی ایشتب یمان اغریدی »
بو حکایه دن آکلاشیلدی که (۱) سلطان
مراد ثالث عبدالله خانه ایلچی کوندروب سن
اوطرفدن بن بو طرفدن اوره لم شیخ اوغلونی
(یعنی شیخ صفی اوغلی که مراد دولت صفویه در)
اورطه دن قالدیرالم دیو معاهده یاپمش
(۲) عبدالله خانه مراد ثالث دن کلان ایلچی

پیاله پاشا ایمش هند طریقیله اوچ ییلده واصل اولمش (٣) بو ایلچی عبدالله خان طرفندن عزت واحترام ایله قبول اولندقدن صکره عودتده ینه برقاچ ییل هند سفرینی اختیاردن ایسه خوارزمدن ترکمان ایچنه کچوب بحر خزر ساحل شرقیسنده منغشلاقدن شروان سفینه سنه راکبا اوته طرفه ممالك عثمانیه یه کچمسنی اختیار ایتمش و بو طریقله استانبوله درت آی ده وارهجغنی حساب ایلمش (٤) اورکنجه وصولنده محمد ابراهیم سلطان بن حاجم خان آنك بالجمله مالنی الندن آلوب فقط خرجراهنه یتیشه جك قدر شی براقه رق منغشلاقه ارسال و اورادن شروان کمیسنه ارکاب ایتمش

(١) عبدالله خان متفق اولان عثمانلی سفیرینی خیوه لیلر صویدقلر یچون (وده ها دیکر سببلره مبنی) خوارزم اوزرینه حرب آچمش اولاد سلاطینه جزاء ایتمش

آکلاشیلدی که مذکور ۱۰۰۳ تاریخلی نامه
شووقعه اوزرینه

عبدالله‌خان خوارزم اوزرینه اوچ کره کلدی
برنجی‌ده اهالی مقاومت ایتدیلر یکی آریق‌دن
رجعت ایلدی ایکنجی‌ده فی ۱۰۰۱ اورکنج
اهالیسی تسلیم اولدیلر
عبدالله‌خان خوارزمی استیلاء ایدوب اوتوزایکی نفر
شهزاده‌کانی قتل ایلدی حاجم خان
اوغوللریله وپولاد سلطان اولادیله نیجه بیك
زحمت چکه‌رك قاچه‌بیلدی عبدالله‌خان هپ
بلادی آلدی خراسان اوزرندن یالکز درون
حاجم خان‌ده قالدی اولاد آمنك اوچ ییل
درونده اوتوردقدن صکره خوارزم اوزرینه کلوب
ضبط ایتدیلر عبدالله خان ایشتدکده

اوچنجی کره اوله‌رق کلوب استیلاء وضبط ایلدی
بوندن صکره حاجم خان اولادی ونبیره‌لری ایله
عجمه شاه عباسه التجا ایدوب عبدالله خانك وفاتنه
قدر اوراده قالدی حاجم خانك اوچنجی اوغلی
سیونج قزیلباش ایچنده اوتورماغی اختیار ایتمیوب
ایکی اوغلیله برابر دولت عثمانیه‌یه التجاء ایلدی
فی ١٠٠٧ خوارزمده غائله قالمامنجه عودت ایتدی

مذکور عبدالله خانی شیبانیه اوزبکلری
کندی ذریتلرندن عدایدرلر خیوه اوزبکلری ایسه
یادکار اولادندن صایارلر دیرلرکه شاه بخت
بورکه بن یادکاری قتل ایتدیکی وقت بورکه‌نك
زوجه‌سی قوجاش میرزانك قیزی بورکه‌دن
ایکی آیلق کبه ایدی شاه بختك عموجه‌سی
خوجم سلطان بن ابوالخیرخان انکله تزوج ایتدی

یدی ماه صکره براوغلان طوغدی آدینی جان بك
قودی آنك اوغلی اسکندر خان وآنك اوغلی مذکور
عبدالله خاندر بوصورتله عبدالله خانك جدی
بورکه‌نك اوغلیدر ابوالغازی دیرکه « بزینمك
آق سقاللاریمز ایتورلار ایردیلار عبدالله خان
اولوغ آتاسی برکه‌نك قاینی » وینه دیرلرکه عبدالله
خان خوارزم سلطانلرندن مروه حاکمی دین محمد بن
اوانشك کریمه‌سنی آلدی اوغلی عبدالمؤمن
خان بوقیزدن کلدی ابوالغازی‌یه کوره
عبدالله‌خان فی ١٠٠٦ فوت اولدی عبدالمؤمن دخی
آردی صره قتل اولندی عبدالله خان نسلی
عبدالمؤمن قتلیله منقطع اولدی بوندن صکره
بخارا باتوخان نسلندن ازدرخان اولادینه دوشدی
وفی ١٢٠١ تکرار اوزبکلره کچدی
حاجم‌خان فی ١٠٠٦ عبدالله‌خان وفاتندن صکره
کلوب خوارزمده اوتوردی نورم‌خان بن ابوالخان

بن دین محمدخان دخی مقدما کندی الیله عبدالله خانه ویرمش اولدیغی مروه‌یی کتسدی تکرار ضبط ایتدی حاجم خان فی ۱۰۱۱ فوت اولدی

خاطره

سلطان سلیمانك اوزبکلره ۹۶۳ تاریخلی برمکتوبی دهاوار دیو یوقاروده براشارت ایتمشیدك (صحیفه ۷۲) بورساله‌نك باشنده مرسل الیهك اسمی « وزیر حاجم خان بن اغاطا » در صورت مکتوب فریدون منشآتنك ذیلنده ۴۹ نومرولی مقید اشته بو نامه‌یی مورخلر شیبکیه‌دن براق خان وزیری حاجم خان بن اغاطایه ظن ایدیورلر بزه قالورسه مرسل الیه حاجم خان بن اغاطای شوذکر ایتدیکمز خیوه خانی حاجم خان بن اغاطای در بوکا کوره سلطان سلیمانك خیوه‌لیلرله معارفه‌سی

ومخابرەسی ثابت اولور مکتوبك تاریخی ۹٦۳ اولماسی ظنمزه طوقنماز زیرا حاجم اولوقت اوتوزاوچ اوتوزدرت یاشنده اولوب خراساندە باغ آباد حاکمی ایدی

« وزیردن » مرادبلکه خوارزمدە وزیر شهری‌در یدمده نامه‌نك صورتی بولنمادیغندن دهازیاده تفصیل ایده‌مم

۱۲ عرب محمد خان بن حاجم خان جلوسی فی ۱۰۱۱ زواللی‌نك اون طقوز ییل خانلغی خانلق دعواسیله ماورای نهردن هجوم ایدن خسروسلطان (ایلبارص ذریتندن) وصکره صالح سلطان (حسن قولی بن ابوبك اولادندن) عائله‌لریله وروس وقالموق استیلالرینه قارشو محاربات ایله کچدی عاقبت اوغوللرندن

جبش وایلبارص قیام ایدوب عوغانده عرب محمدی
طوتدیلر ابتدا کوزلرینی اویوب حبسیله اکتفاء
ایتدیلرسه ده مؤخرا اوچ قاریسی وایکی کوچك
چوجقلریله برابر فی ١٠٣٠ اولدیردیلر بونلرك
قرنداشلری اسفندیار خان عجمه شاه عباسه
قاچدی وابوالغازی وشریف محمد خانلر
بخارایه قاچدیلر ایکی ییل اختلال داخلی

١٣ اسفندیارخان بن عرب محمدخان جلوسی ١٠٣٢

اسفندیارخان شاه عباسدن ٣٠٠ عسکر
وتکه وسایر ترکمانلرندن ویموتدن برازخلق آلوب
قرنداشلرندن باباسنك قانی آلمغه یوریدی وغلبه
ایدوب جبشی وایلبارصی اولدردی بونك وقتنده
خانات ترکستانده ایشم خان وطاشکندده
طورسون خان وبخاراده امامقولی خان ایدی

١٤ ابوالغازی بهادرخان بن عرب محمدخان

اوشال کتابنك صاحبی ابوالغازی که کندی

ترجمهٔ حالنی تفصیلا یازمش و ناقص براقدیغی یردن
اوغلو اکمال ایلمشدر کندی بیاننه کوره
دنیایه کله جکی تاریخده پدری عرب محمد خان
اورکنجی باصان روسیه لولرله حرب ایدوب غازی
اولدیغندن طوغدیغی کبی ابوالغازی تسمیه ایتمش
بو بیاندن آکلاشیلان ابن الغازی اوله جق
فقط کتابنك مطبوع نسخه سنده ابوالغازی باصلمش
واویله ده شهرت بولمش بزده اویله یازدق ق ١٥
ربیع الاول ١٠١٤ دنیایه کلمش وق ١٠٥٤ قرنداشی
اسفندیار وفاتیله یرینه خان اولمش فقط خانلغی آرال
کنارینی کچمدی اوزبك طرفنی طتوب ترکمانلرك
علیهنده بولندیغندن مالکانه لری و بتون خوارزم
حاصلاتنی ترکمان بکلری ضبط ایتدیلر وخطبه یی
بخارا خانی نذیر محمد خان نامنه اوقیوب اشرف
سلطانی (ابن اسفندیار خان بن عرب محمد خان)
خان طانیدیلر لکن براز وقت صکره نذیر خان

قاسم سلطان بن خسرو سلطانی خیوه‌یه اجلاس ایتدی ومؤخرا آنی یاننه آلدیروب یعقوب نام برامیری چوق خلق ایله خوارزمه والی تعیین ایتدی القصه نذیرمحمدخان طوردقجه ابوالغازی هرنه‌قدر فداکارانه محاربه‌لر ایتدیسه‌ده خیوه‌یه مالك اوله‌مادی

فی ١٠٥٦ بخارا امراسی نذیرخانی عزل ایله یرینه بیوك اوغلی عبدالعزیزخانی نصب ایتدكلرنده خیوه والیسی اعانه‌سز قالوب ابوالغازی‌یه مقاومت ایده‌مدی قاچدی اشته‌او تاریخده ابوالغازینك خیوه خانلغی تقرر ایتدی بوتاریخه‌قدر بخارا خانلرندن اوچ خان (عبید وعبدالله ونذیرمحمد) خیوه‌یی فتح و برازمدت اداره ایتدیلر

بوندن صکره خیوه خانلری بخارایه غلبه کوستردیلر ابوالغازی داخلی و اطرافنی احاطه ایدن ترکمانلری وقالموقلری تحت اطاعتـه

آلدقدن صکره بخارا اوزرینه هجوملره باشلادی
بدأ هجومه سبحانقولی سبب اولدی شویله که
بخارا خانی عبدالعزیز ثانی کندی قرنداشی
بلخ خانی سبحان قولی‌نك مملکتنی قصد ایلدکده
سبحانقولی ابوالغازی‌دن استمداد ایلدی
سبحانقولی ابوالغازینك قرنداشی شریف
محمد خانك قیزینی طوتدیغندن بینلرنده قرابت
وعلاقه وارایدی ابوالغازی امداد بهانه‌سیله
مقدما خوارزمده قانذوکن بخاراللردن انتقام
قصدایدوب آتلاندی بخارا اطرافنی چاپوب
خیوه‌یه عودت ایتدی ایرتسی سنه
ینه کیدوب عبدالعزیزك مقاومت ایدن اردوسنی
بوزدی و قاره‌کول قلعه‌سنی فتح واهالیسنی
اسیرایلیوب عودت ایتدی دها ایرتسی ییل
چارجوی‌یی دها ایرتسی یایخی‌یی اوردی
سال آتی کرمینه‌یی باصدیغنده عبدالعزیزخانك

... ٦٠٠٠٠ نفردن مركب اردوسنی منهزم قیلدی

ابوالغازی ۲۳ ییل خانلق ایدوب فی ۱۰۷٤ فوت اولدی

۱٥ انوشه بهادرخان بن ابوالغازی خان

پدری حیاتنده مقامنه اجلاس ایتدی

۱٦ محمد بهادر آرانغ خان بن انوشه فی ۱۰۰٦

محمد بهادرخان دولت عثمانیه ایله مستقیما مخابره تأسیس ایتدی وروسیه ایله اختلاط وتجارت عقد ایلدی صدراعظم مصطفی پاشا طرفندن مشارالیهه یازیلان مکتوبك صورتی رامی انشاسنده مقیددر داماد ابراهیم پاشانك صدارتنده فی ۱۱۳۳ استانبوله ایکی سفیری کلدی

فی ۱۱۲٦ روسیه دولتنه برایلچی کوندروب عقد مودت ایلدی لکن ایکی اوچ سنه کچدی کچمدی روس عسکری بکوییچ ایله خیوه طپراغنه ایاق باصدی ایرتسی ۱۱۳۰ تکرار مرقوم

بکوبیج که صحیح اسمی دولتکرای در ۳۰۰۰ مسقو
عسکر یله کلدی شدتلی محاربه‌لردن صکره کندی
و بالجمله عسکری هلاك اولدی

دلی پتر و خیوه اوزرینه بو عسکری نیچون کوندردی
روسیه‌لی مورخلر یازیورلر که جیحون
قوملرنده توز آلتون بولنورمش طوپلاتمغه
کوندرمش نه تحف وکولنه‌جك شی

بعضیلری‌ده یازیورلر که جیحون چایی
بحر خزره آقارکن خیوه‌لیلر سد چکوب چایك
یتاغنی آرال کولنه دوندرمشلر روسیه دولتی
بو عسکری اشته اوسدلری سوکدیروبده نهری
اسکی آقندیسنه چویرمك ایچون کوندرمش
فی الواقع خیوه خانی ابو الغازی جیحونك بحر خزره
آقارکن فی ۹۸٤ آراله دوندیکنی ذکر ایدیور
وبعض عالم سیاحلر نهرك بحر خزره اسکی مجراسنی
بولدیلر

لكن قنغى عقل كسر كه اويله دريا كبى برچاتى خيوه‌ليلر بحراسندن دونديره‌بيلسونلر

شو يازدقلرى سبلر هپ اكاذيب موهومه‌در دلى بتروتك عسكر كونديرشى خيوه‌يى عادتا استيلاء ايتمك ايچون ايدى

كله‌لم دولتكرايك كيفيت هلاكنه

موراويف كبى جنراللر بو عصرده يازيورلركه خيوه‌ليلر آنى ديرى ديرى يوزمشلرده دريسنى طبله كرمشلر

بز بو روايتى كتابك باشنده بلا اعتراض تسليم ايديويره‌رك جواب ويردك لكن بركره‌ده اصلنى آره‌يه‌لم باقه‌لم صحيح مى

طالبايس هرودوط اوزرينه حاشيه‌سنده بكوويچ قصه‌سنى نقل ايديور فقط اولديرديلر ديور يوزمكه كرمكه دائر هيچ بر اشارت يوق ٠ بوندن بشقه المانيالولرك ابوالغازى ترجمه‌سنده

(ليدنده مطبوع فى ١٧٢٦ ميلادى) دخى بوقصه
على التفصيل يازلمش بكويجى وعسكرينى تركمانلر
اولدردى ديور اشته اوقدر . اكر يوزمك
وقعه‌سى صحيح اولايدى كيفيتى وقوعنه قريب
سنه‌لرده يازانلره خفى مى قالوردى

جيحونك آرال كولنه آقديغنى بوندن طقسوز
اون عصر اقدم بيان ايدن مسعودى ايله فى ٩٨٤
آراله دوكديكنى يازان خيوه خانك قوللرينى
تطبيق بحثنه كلنجه بو خيوه كتابى اوزرينه
بر خريطه ياپمق نيتنده اولديغمدن آنده نهايت
آشكلايه بيلديكمى كوستريرم

١٧ احمدبك خان

١٨ محمدامين بن احمدبك

١٩ عوض بن محمدامين

بونلرك وقتلرنده اختلالات داخليه‌دن بشقه
برشى يوق

٢٠ ‏ النجر بن عوض

مدت حكومتی برسنه فقط شو برسنه‌ده اختلالات داخلیه‌یی باصدیردی اوزبك شعب مختلفه‌سنی جبرا وقهرا اتحاد ایتدیروب خان مطلق اولدی و بخارا اوزرینه عسکر چکدی جیحونی کچرکن بوغولدی بوندن صکره برازسنه اختلال سوردی

٢١ ‏ محمدرحیم بن عوض

فی ١٢١٧ جلوس ایتدی قیرغیزلری و یرکویه باغلادی قیرغیز خانلری بونك طرفندن نصب اولنور اولدیلر

رحیم خانه کلنجیه‌دك خیوه حکومتده بعض تبدلات اولمش لکن تفصیلنه واقف دکلم شوقدرکه کچن اختلالات داخلیه آره‌سنده مغلوب اولان رؤساء جیحون وآرال شرقیسنده ساکن قاره‌قالپاق سلطانلرندن استمداد ایدرلردی ینه بروقعه‌ده

امداد نامیله کلان سلاطین قیرغیزدن نورعلی
۱۱۵۳ سنه‌سی خیوه خانلغنی ضبط ایدر اوتورر
بوقیرغیزلر شوتاریخدن سکزطقوز سال اقدم
روسیه اداره‌سنه کچمش اولندقلرندن مرقوم
نورعلی خیوه خانلغنی ضبط ایدنجه روسیه دولتنه
تبعیتنی بالتأکید عرض ایلر وخیوه حکومتنی
روسیه‌یه تابع برامارت هیئتنه قومق استر برمدت
صکره مرقومی قاره‌قالپاقلر کندیلرینه سلطان
انتخاب ایتدکلرندن اسکی محلنه عودت ایدر

تحفه‌شی الیوم قیرغیز سلطانی منکلوبن
پیرعلی روسیه‌چاریته برنامه یازوب کندیسی
نورعلی اولادندن اولدیغنده مبنی خیوه خانلغنی
استدعاء ایلدی وبرکره خان یاپیلورسه انکلیزی
هندن قوغه‌جغنی وعد ایتدی

تحفلقدن بری ده شوکه مسقوه غزته‌سی بوکونلرده
خیوه اوزرینه یازدیغی برنده شویله دیور

« روسیه خیوه یی فتح ایتمك استیوردی بوطعن ایدییورلر
حالبوکه خیوه آیروجه بردولت دکلدر
۱۷۴۰ میلادی قیرغیز رئیسی خیوه خانی اولدقده
خیوه یی روسیه دن امارت یاپدی »
محمد رحیمك خانلغنده مذکور قیرغیز سلطانلری
خیوه حمایه سنه کیردیلر مزبور عزته بوراسنی
هیچ سویلیور فی ۱۲۳۶ خراسان کردلری
ایلچی کوندروب حمایه سنی طلب ایتدیلر
محمد رحیم سلطان محمود ایله نامه لشدی فی ۱۲۳۵
سلطان محمود خیوه خانه برطوبجی اوستا ایله برمنجم
کوندردی بوطوبجی کلنجه یه قدر محمد رحیمك
تاسیس ایتدیکی طوبخانه ده مسقولرك دوکدکاری
طوپلر هرنصلسه بردرلو طیانمازدی تجربه ایچون
آتیلورکن طاغیلوردی استانبوللی طوبجی
اوستادیدرکه خیوه طوبخانه سنی یولنه قودی
طوپلر دوکدی اوستادلر یتشدیردی منجم افندی

هیئتدن خیلی شی بیلوردی خسوف و کسوف
حسابنی خیوه‌ده بر بجی کره تعلیم ایدن اوذات ایدی
حالیا اوزبك طلبه‌لرینك برتحته اوسشده
مخطوط طقوز حسابیله خسوف و کسوف بولمالری
آنك آثارندندر

نظام جدید درخیوه

محمدرحیم روسیه‌ده دلی پترونك و مؤخرا
استانبولده سلطان محمودك عمل ایتدیکی
«لاخیر فی کثرة الرؤساء» قاعده‌سنجه اعیان متغلبه‌یی
بتون قیروب هرشهره کندی استقلالنی تصدیق
ایتدیردی بعده حاکمیت ومحکومیت قاعده‌سنی
لغو ایتدی یعنی فاتحاندن اوزبکلر خدمت حکومتی
حصرا اللرینه آلمشلر دیکر قوملر خدمتده حصه‌دار
اوله‌مازلردی بوقاعده‌یی ابطال ایتدی و بولغوی

بالفعل اجراء ایچون بروزیرینی سارتدن
دیکرینی اوزبکدن اوچنجی وزیری یمـوتدن
وسرعسکرینی ترکماندن وماینجیسنی مسلمان
اولمش برمسقوددن (اسمی تکری قولی قوشمش ایدی)
نصب ایلدی
خیوه‌یی مرکزحکومت اتخاذایدوب مجلس احکام
تشکیل ایتدی بومجلس هرجمعه عقداولنور
مجلسده موظف اعضاء مهترآغا برنجی وزیر
(خان بولنمادیغی وقت قائممقاملق ایدر)
قوش بکی ایکنجی وزیر محرم اوچنجی
برده ذرد نجی وزیر بووزرانك کتبه‌سی دیوان بکی
تسمیه اولنور معیت مأمورلرینك عنوانی میرزا
خانك اقرباسی مثلا قرداشلری مجلسده اعضادندرلر
قاضی وقبائل اربعه منتخبلری ذرت ذات دخی
اعضای موظفه‌دن
اعضای موقته خانك تسمیه ونصب

ایده‌جکی مقربلردرکه برعددده محصوردکل
بومجلسك اسمی « کورینش خانه »
خیودن بشقه شهرلرده قصبه‌لرده مدیرلك
«آتالق» یدنبده‌در
قوهٔ اجرائیه خانك النده اولوب معیتنده اجراء
مأموری واردر « یساقجی باشی » تسمیه اولنور
ضبطیه‌یه « یساوول» دیرلر یساوول سلاح
طاشیماز النده اوجی باقرقاپلو دکنك واردر
هرشهر هرقصبه هرقبیله کندی حریت
واختیاریله بروکیل تعیین ایدرکه « آق صقال »
دیرلر تکالیفی اشخاصك قدرتنه کوره توزیع
وجمع ایدن واوامر حکومتی تبلیغ ایلیان آق صقاللردر
ضربخانه وباروتخانه وطوبخانه تأسیس ایتدی
موظف عسکر تشکیل ایلدی
محمدرحیم خان روسیه ایله و بخارا ایله تجارتی
توسیع ایلـدی وخیوه‌ده اصلاحات منویه‌سنی

اجرادن صکره کویا استراباد اوزرندن مجمستانی
اورمق نامیله اوتوزبیك عسكر واوتوز طوپ
قالديروب بحرخزر سواحلنه دوشــدی اورالرده
يول کسان ترکمانلری اوردی خیوه ایله بحرخزر
اره سنده کندینه مخالفت ایده جك كيمسه براقادی
هپسنی خیوه اتفاقنه آلدی جیحون جهت شرقیه سنده
قاره قالپاقلره دخی بویله یاپدی روسیه دن
ايلچی قبول ایتدی وکندی دخی ایلچیلر کوندردی
لکن بالاخره روسیــه چاری بحرخزرك جهت
شرقیه سنده روس اسکان ایتمکه مساعده طلب
ایلدکــده ردایله جواب ویردی وطیــاتدی
یوزده فقط ایکی بچق كمرك وضع ایلدی
افغــان ایله بیوك دوستلق ایتدی
٢٢ رحمن قولی خان ابن محمد رحيم خان غایت
شجیع ومدبر ظهورایتــدی بونك وقتنده خیوه
بیــودی روسیه نك سوق ایتدیکی اون ایکی بيك

عسکر بوزلدی قیرلدی

٢٣ محمدامین خان بونك علیهنه عجم روسیه ایله
اتفاق ایتدی روسیه دولتنه درت دفعه سفیرلر
کوندروب صلح واسایشده دوام اولنماسنی رجاء
ایلدیسه‌ده روسیه‌نك حرص استیلاسنه اصلا تأثیر
ایتمدی عاقبت ١٢٦٩ آخرنده روسیه اعلان حرب
ایدوب فی صفر ١٢٧٠ عسکری خیوه‌یه کلـدی
وجبرا معاهدهٔ مضره امضالاتدی ١٢٧٢ عجم
خیـوه علیهنـه محـاربه‌ده اصرار ایله دوام
ایتدی خانی کرپاس نام محلده کندی ترکمانلرندن
بری خیـانت ایدوب خنجرله اوردی کلـه‌سنی
حالیـا شـاه ناصرالدینـه اسکی اصول اوزره
تقدیم ایتدیلر عجم شعراسندن سروش بی‌هوش
ویله بر غزا ایله جوش وخروش ایتدی اورتالغه
شاه اسماعیل دورینك طورینی ویرمك استدیکندن می در
نه‌در شوکله فتوحاتنه برقصیده یاپوب تقـدیم

ایلدی مطلعی شودر

مطلع

افسر خوارزمشه که سود بایوان
باسرش آمد درین مبارك ایوان

٢٤ محمدفیض خان

الیوم خاندر قیمت وخصلتی باقه‌لم شمدی روسیه استیلاسنه قارشو کوریله‌جك

دیمك که بوکونه‌دك خیوه‌ده کلان ایلبارصیه خانلری ٢٤ نفردر بخارا حاکملرندن خیوه‌یه حکومت ایدن عبید وعبدالله ونذیر ایله جمعا ٢٧ نفر

سكه وزراعت
وصنعت و تجارت
و ماليه

« سكه » ضربخانه تشكيل ايدن محمدرحيم خان‌در بوندن‌اول خيوه‌سكه‌سى اولديغنى بيليورز كر كنج كبرى خرابه‌سنده بولنمش خيلى سكه‌لركورلدى ايچلرنده هيچ اوزبك سكه‌سى يوق

الك قيمتلى سكه طلا ديدكلرى آلتـون ١٦ فرانق قيمتنده‌در بزم آلتـون رسمنده مدور اولوب كوزل ضرب اولنمش‌در برطرفنـده محمدرحيم يازيلو ديكر يوزنده سنـه‌سى ومحل ضربى ونعامحرر بوخطك اطرافى نقطه‌لرله بردائره اولوب قيمت‌سكه‌يه دائر رقم وار بر طلا ١٤ عباسى‌يه منقسم‌در هرعبـاسى

برفراق ١٤ سانتيم قيمتنده عباسی خيوه سكه‌سی اولمايوب حساب پاره‌سی‌در

بر طلا خيوه سكه‌سيله ١٨ تنكه‌در

طلا آلتون وتنكه كموش عيارلری خالص‌در

خيوه‌نك برتنكه‌سی بزم ايكی‌لك كموش مجيديه رسمنده فقط دها قالين هرتنكه ٤٠ قاره پوله منقسم قاره‌پول باقر بزم باقر پاره‌قدر فقط اوقدر قالين كه وزنجه قيمتی فرانسزك برصوينه مساوی

اجانب سكه‌لرندن خيوه‌ده ايشليان بخارانك پادشاه طلاسی‌در خيوه آلتونندن وزنده وقيمتده كوچك

قلمنك دوقه‌سی دخی كچر اكر قيرپيلمامشسه ١٠ عباسی يعنی ٢٠ تنكه

عجم كموشی دخی كچر بش بچق عجم ريالی برقلمنك دوقاسی‌دكر

لكن كيرن اجانب سكه‌لري همان ضربخانه‌يه
طوپلانوب خيوه سكه‌سنه تحويل ايديلور
خيوه‌ليلر يهودی صراف كبی پاره‌دن ايو آكلارلر
چابق حساب ايلرلر وزيوفی نقدايدرلر

خيوه اويله معموركه هيچ آثار خرابه كورنمز
قريه‌لر چفتلكلر و قصرلر بربرينه يقين اولوب
خالی ير يوق‌در اقليمك وجيحون قنالرينك
اعانه‌لريله حاصلات ارضيه اويله بذل و بركت
اوزره‌در كه اوروپا ارضنده احتياج حس ايدن
ماكنه‌لره اوراده حاجت كورلمز
حبوباتدن چوق زرع اولنان بغدای چاودار
سيسام سيسام ياغی چوق صرف اولنور همان
عموما بو ياغدن ياقارلر آرپه وكنوير ايواولماز
آتلری چوغان ايله بسلرلر كوك بويا زراعت
و تجارتی مهم‌در باغلری ويمش باغچه‌لری
چوق مكمل اناطولی‌ده كشنش دينلان

قوری اوزمدن چوق اخراج ایدرلر . بوندن بشقه صاحبی دیرلر چکردکسز برقوری اوزم دها چیقاررلر معتبردر . الما وارمودك انواعی اولور بادم کراز ویشنه نار ودیکر بزده اولان میوه اغاجلری چوق یاقه جق اودون چوق . الك چوق اغاج توت ایپك بوجکی ایچون . بوندن صکره کثیر اولان اشجار سالقم سکود . اعلا برغموت اولور بیلدیکمز هپ سبزوات وار . یالکز لخنا یرالماسی شلغم یوق . صوغان پك بیوك اولور . الی الیوم خیوه قارپوزی ثعالبی نك وقزوینی نك مدح ایتدیکی کیدر . خیوه قارپوزینك جهانده مثلی بولنماز . مأمون خلیفه یه وصکره واثقه اورادن قارپوز کوندریلوردی . عباسیه وقتنده خیوه قارپوزینی قلایدن ظرف ایچنده قارایله محاط بغداده کوندررلردی . صاغلام واران قارپوز کبار سفره لرینه قونمق ایچون ۷۰۰ درهم ذکردی

دوه ایلك قیون سوریلری چوقدر
هرشخصك برآتی واردر زنکینلرك متعدد

صنایعجه کندیلرینه لازم شیلر ایچون
دستکاهلری فابریقه‌لری وار یرلی و خارجدن
اخراج ایتدکلری ایپکدن و پاموقدن قماشلر
بزلر طوقورلر خیوه قادینلری خیاطت وتطریز
واویاکبی ایکنه ایشلرنده پك ماهرلر دوه تویندن
کپنك ویورغان وصوفدن احرام یاپارلر
یاپدقلری قوشاق وکربك کوزل وپك اعلادر
فن ابنیه‌ده خیوه‌لیلر بتون آسیاده مشهورلر
فقط جیحون کنارلری ایکی آرشون قازلدقده
صو چیقدیغندن و بوجهتله طاش بنایه تحمل
ایتمدیکندن ابنیه‌یی سکوداغاجندن انشا ایدرلر
تیمورجی اوجاقلری فقط داخله کافیدر شیشه

اعمالی بیلمزلر خیوه‌ده اجانبك شیشه تجارتی نافعدر
ذکرمنلری آت ایله دوه ایله دوندررلر خیوه‌ده
چوق صابون کارخانه‌لری واردر خیوه صابونی
نفاستی واوجوزلغی ایله بتون آسیاده مقبولدر
کلیتلو صابون اخراج اولنور

تجارت داخلیه بازار یرلرنده و پنایرلرده اولور
هر شهرده اسبوعی ایکی بازار طورر خیوه
بازارلری بازار ایرتسی وجمعه کونلریدر بونلردن
بشقه قناللر کنارلرنده دکانلی پنایرلر واردر اطراف
ترکمانلری وقاره قالپاقلری لوازمی خیوه‌دن
تدارك ایدرلر

تجارت خارجیه‌جه معاملات بخارا وروسیه
ایله‌در خیوه‌دن بخارا دوه کاروانسه یدی
کونلکدر خیوه تجاری بخارادن یرلی

واجنبی مالی جانفس باصمه تیره ابریشم
قطیفه شال چینی چای ومشین آلورلر
اموال تجارتك بورسه‌سی کرکنج شهری‌در
اورادن روسیه‌ده عورانبورغه واستراقانه
اخراج ایدرلر خیوه تجارینك روسیه‌یه
یولی اوچ بری قیرغیز چوللریله عورنبورغه
٣٣ کون سورر ایکنجی یول بحرخزرده
منغشلاقه ٢٩ کونلك اوچنجی یول
بحرخزرده بلقان یولی بوسفر ١٧ کونلك‌در
شوایکی ساحلدن سفائنله استراقانه کیدرلر
خیوه تجاری طریقك اوزون وقیصه اولدیغنه
باقیلوب آنجق کچه‌جکاری یرلرده‌کی ترکمانلرك
امنیت وسلامت ویره‌جکارینه ویرمیه‌جکارینه
نظرایدرلر شمالی منغشلاق ترکمانلری خیوه‌لیلرله دائما
مصالحه ومسالمت اوزره اولدقلرندن اکثریا بوطریق
ترجیح اولنور روسیه کیلری وقت معین‌ده

بوساحله کلوب ترکمانلر واسطه‌سیله وصوللرینی اعلان ایدرلر خیوه تجاری کلوب برچوق اموالی اوراده مبادله ایدرلر باقیسنی سفائنه تحمیلا استراقانه چیقاررلر

خیوه‌دن سنوی کاروانلرله اخراج اولنان اموال تجارت ۲۰۰۰ دوه‌لك‌در روسیه‌دن خیویه ادخالات اون اون‌ایکی صندق اولور فقط بوصندقلر بیوك انبار کبی‌در

خیوه تجاری روسیه‌یه کتیردکلری اموالك برازینی پاره‌ایله صاتارلر وچوغنی انکلیز چوخه‌سی قطیفه صرمه قلابدان شکر ایکنه اوسطوره پچاق دلبند آینه کاغد باقر قورشون قاپچناق شیشه کبی شیلرله مبادله ایدوب بونلری خیوه‌یه وبخارایه ادخال ایدرلر

بعض تجار استراقانده ایشنی کورد کدن صکره

اورادن نوفغوروده (قازان ایله مسقو آره سنده)
تموز پنایرینه وبعضیسی مسقو پنایرینه کیدر
کیمی نوفغورودن عورنبورغه مال نقل ایدر
بخاراده وروسیه ده مغازه آچمش مقیم خیوه
تجاری واردر استراقانده نوغای قیزیله
تأهل ایتمش وارمنی تجارایله اورتاق اولوب
کیلان واستراباده مال دوکمش خیلی تجار وار
بونلر استراقانده اون بش یکرمی سنه اقامت ایدوب
زنکین اولدقدن صکره (بزم علائیه لیلرکبی)
وطنلرینه عودت ایدرلر

استراقانده ارمنی تجارینک خیوه لیلره حیله
وخیانت ایده کلدکلری مشهوردر

مسقولر بطال حریفلر اولوب خیوه تجارتنه
کتمزلر بعضا تجار نامیله کیدن روسیه لیلر
تجار اولمایوب جاسوسدر بو جاسوسلرک
خیوه ده کتم اسرار ایتملری محال قبیلندندر

چونکه خیوه‌ده مسلمان اولمش وخان خدمته کیرمش چوق مسقو بولنوب بونلر روسلرك لسان وحیله‌لرینی بیلدکلرندن جابق فاش ایدرلر قویه‌لرینی میدانه چیقاررلر

شیعی ایله سنی بیننده بك مباینت بولندیغندن عجملرك تجارت ایچون خیوه‌یه کتدکلری یوقدر خیوه‌نك مستقل ترکمانلر ومستقل قاره قالپاقلر وقیرغیز قایساق ایله کینك قالی کلیم تجاده‌و آت تجارتلری مهمدر

قیرغیز قایساقلرك آت پنایری یکی «کات» شهرنده‌در بوقیرغیز آتلری صغوغه صوسزلغه یورغونلغه جرجان آتلری کبی چوق تحمل ایدرلر بوقیرغیزلردرکه روسلری اسیر ایدوب کتیرر خیوه‌ده صاتارلر

﴿ ماليه ﴾ اوراده ماليه يوقدر وزده اسكيدن اولديغي كبي ميريه اصولي‌در خزينهٔ خان وارداتي شونلردن مركب

١ مطبخ ويركوسي يعني خانه ويركوسي
٢ كمرك
٣ زكات
٤ كاروان رسمي
٥ مال غنيمت خمسي
٦ خانك چفتلكات و اورمانلرينك وارداتي
٧ هر صنفدن خانه كلان هدايا
٨ عوارض

عسكرلكه كيدن اوزبكلر وتركمانلر ودخي عمله و خدمتكاران وبالجمله مطبخ صاحبي اولميان يعني باشلو باشنه خانه صاحبي اوليانلر برنجي قسم

ویرکودن معافلر بومطبخ ویرکوسنی خلقك انتخاب ایتدیکی اختیار مجلسلری تقسیم ایدرلر بناءعلیه الڭزنکین اولان الڭچوق ویرر خیوه‌ده زنکینه الڭبیوك ویرکو ٥٠ فرانق قدر الڭاشاغیسی ١٢ فرانق طوتار

بو ویرکو سارتلرایله قاره قالپاقلره دوشر مطبخ ویرکوسی ویرن بالجمله سارت وقاره‌قالپاقلری اشاغی‌دن اشاغی ١٠٠ بيك فرض ایدوب بربراوزرینه ٢٥ فرانق حساب ایلسه‌لك بوقلم ٢ مليون ٥٠٠ بيك فرانق ایدر کمرك بیوك ایراددر بالجمله وارداتك نصفی در بش ملیون فرانق قدرطوتیور

زکات ترکمانلرك یالکز قیون اوله‌رق سفیان خانه ویردکلری زکاتدن معلوم اولان شووجهله در

قیون وقوزی

٨٠٠٠ تکه سارق ویموت ترکمانلری

١٦٠٠٠ ارساری

١٦ ٠٠٠	خراسان سالوری
٣ ٦٠٠	حسن ایلی
١٠ ٠٠٠	ایلدور وچاودور
٤ ٠٠٠	اوشاق ایلی
٤ ٤٠٠	آرابجی
١٣ ٢٠٠	کوکلان
١٣ ٢٠٠	اداقلی
٨٨ ٤٠٠	

بونلردن بشقه چاقرلی وجیحون کنارنده اوج ایل
وتیوه‌جی (دیوه‌جی که التی بیك خیمه‌دن زیاده‌در)
دخی زکات ویررلردی فقط مقدارینی بیلیورز
شو ٨٨ بیك اوزرینه هپسنی یوزبیك حساب
ایتسه‌ك اورانك رابجیله برملیون فرانق قدر طوتار
دردنجی قسم کاروان رسمی که شهره کیرن
هرکاروان بایع اولسون مشتری اولسون کراجی
اولسون دوه‌باشنه یارم طلا رسم ویرر سنوی

الكاشاغی ۵۰ بیك دوه داخل اولایور ۴۰۰ بیك فرانق ایدر

خانك چفتلكاتی واورمانلری كه اجدادندن قلان ومصادره ایدیلان املاكدر بوچفتلكلرده حاصلات بغدای چاودار پرنج قونجو (سیسام) كوكبویا چوغان ایپك پاموق وسبزوات ومیوه‌در حیوانات دخی بسلنور

اكثرقنالار خانلغكدر خیلی واردات كثیردر «عوارض» دیدكلری هنكام محاربه‌ده ویا برآفت ظهورنده فوق العاده طوپلانان اعانه اولدیغندن بوقلم واردات مقننه‌دن دكلدر

بوتحری اوزرنه خیوه وارداتنی شوقدر تخمین ایده بیلورز

فرانق

۲۵۰۰۰۰۰ مطبخ ویركوسی

۵۰۰۰۰۰ كمرك

۱ ۰۰۰ ۰۰۰	ترکمانلرك زکاتلری
٤۰۰ ۰۰۰	کاروان رسومی
۲ ۱۰۰ ۰۰۰	چفتلکات واورمانلر وقنالار وخمس وهدایا
۱۱ ۰۰۰ ۰۰۰	

قوهٔ حربیه

خیوه چول اورطه‌سنده واحات اولدیغندن موقعجه استحکامات طبیعیه‌سی چوللردر خارجدن بردشمنك بوچوللری کچوب خیوه‌یه هجومی پك کوچدر موقعی بویله اولدیغندن آسیاده راحت ویرلیان عشیرتلر هپ بورایه دوکیلوب التجا ایدرلر بناءعلیه خیوه نفوسی کون کون تزاید ایتمکده‌در

خیوه‌نك هرقصبه‌سی هرکویی هرچفتلکی حصارلیدر هرحصارك مازغاللری متارسلری

وقلعه‌لری واردر هرحصار ایچنده مغازه‌لر دکرمنلر وسیسام یاغی ایچون منکنه‌لر و مهمات موجود اولوب ایکی اوچیوز آتلی مجاهدی خیلی وقت بسلر بوحصارلرك انشاسی روسیه‌یه مقاومت ایچون اولمایوب محمدرحیم خاندن اقدم قبائل بیننده اتفاق اولمادیغی جهتله باصغین قورقوسندن وحین انهزامده ملجأ اتخاذندن نشئت ایتمشدر هپ حصارلر مربع اولوب دیوارلرینك قالینلغی دیبندن ٤ ودپه‌دن یارم آرشوندر وارتفاعی ۱۲ ذراع

بودیوارلر طاش قاریشق طپراقدن بناء اولنمشدر هپ دیوارلرك چوره‌سی خارجدن طپراق طیاقلرایله تقویت اولنمشدر فقط مازغاللر دیوارلرك وقله‌لرك دپه‌لرنده اولوب تفنك آتمق ایچون آیاق دوشه‌مه‌لری یوق بیلم که حین مقاومتده نردبانمی قورارلر نه یاپارلر هردیوارك طولی

۷۵ دن ۱۲۰ آرشونه قدر

هرحصارك هركوشه‌سنده قله‌سی وار هپ قله‌لرك ذپه‌لری قبه‌مسی در

يوقاروده اشارت ايتديكمز وجهله بوحصارلر آتلو حيدودلره قارشو ياپلمش اولوب روسيه‌نك نظام عسكرينه طيانه‌ماز معمافيه ايشه يارار زيرا اطرافنه چابق خندقلر قازيلوب متارسه اياق دوشه‌مه‌لری ياپيله‌رق خيلی مقاومت ايدر بروده تحصن ايدن آتلولر كيجه‌لری خروج ايله محاصرينه شدتلی باصقينلر يا په بيلورلر

خيوه كركنج كات سواد كورليان شهرلری حصارلی درلر ديوارلرينك قالنلغی ديبدن ۷ و ارتفاعی ۸ ذراع بونلر كل ايله قاريشق ترابدن مبنی طپراق طياق تعبيه‌لری داخلدن قله‌لری واردر حصارلرك خارجدن استحكاماتی يوق آق سرای وخان قلعه‌سی

ودیگر شکار قصرلری هپ شرح ایتدیگمز
اصولده حصارلی در

بوکره (محرم ۱۲۹۰) روسیه عسکرینه قارشو
خیوه قلعه‌سنه خارجدن استحکامات وخندق
یاپدیلر و ۶۰ طوپ دیزدیلر روسیه میرالایی
وینقوف دیرکه خیوه اویله مستحکم که اوروپانك
منتظم عسکرله آلاتنه دخی خیلی مقاومت ایده‌بیلور

خیوه‌نك موظف عسکری (سرباز) بیك نفر
خاصه‌دن عبارت لکن اوزبکلر و ترکمانلر
دائما سلاح قوللاندقلرندن محاربه‌ده حاضر
معلم عسکرلردر خیوه‌ده بوکون اوروپانك
یکی ایجاد قاره‌بنالریله مسلح اوچ بیك سواری وار
اونه‌دنبرو شجاعت وبسالت وتجربه‌ایله معروف
اولان یکیتلر محاربه‌ده «سردار» نصب اولنوب
معیننه‌ویریلان فرقه‌ایله مأمور اولدیغی محله کیدر
نه‌وقت روسیه‌ایله محاربه اولورایسه خیوه خانی

روسیه حدودنده‌کی قاره قالپاقلری قیرغیزلری وترکمانلری حرکته کتیرر بونلر هرطرفدن روسیه حدودینی اوروب یغما ایدرلر

فی ذی‌الحجه روس عسکرینك اترالـٔ اوزرنده بعض ترکمانلرله محاربه‌سی جزئی شیدر دها ایلرولدکجه اکرخان مقاومتده ثبات ایدرسه روسیه‌لی‌نك بیوك محاربه‌لره طتوشه‌جغی درکار اکلاشیلور وبلکه بخارادن مظفرالدین دخی قیام ایدر

فی محرم ١٢٩٠ خیوه‌دن روسیه حدودنه اوتوز بیك قدر آتلو قالقدیغنه دائر حوادث وار بوعدده اینانیلور چونکه اللی سنه‌دنبرو خیوه خانلری عجم اوزرینه یوریدکده اوتوز بیك عسکر قالدیردیغی ثابتدر قالدی که فوق‌العاده محاربه‌لرده خیوه خانی سارتلری وقاره‌قالپاقلری دخی سلاحلندیرر

خیوه‌ده پیاده عسکری یوقدر (۱)
...ون آسیانك روس پنجه‌سنه دوشمسی پیاده
...عسکرلری بولنمادیغندندر خیوه آتلوسنه

---

۱ اوروپا لسانلرنده پیاده‌یه انفنتری دیرلر
بعض قوله کوره بوکلمه‌نك اصلی عربیدن محرف
اندلس‌ده برخلیفه‌نك محاربه‌ده اسیر دوشدیکی
خبری دارالملکه کلدکده خلیفه‌نك قیزی شهرده
ایراق آچوب دلاللر چاغردوب اهالینك اوکنه
...وشه‌رك پیاده میدان محاربه‌یه کتمش غوغایی
...ازانمش و باباسنی قورتارمش اندلس عربلری
...نت سلطانه علی‌الاطلاق فنت (بنت) دیرلردی
...وقیز شوطریقله پیاده موجدی اولدیغندن
...پدری مقام تشکرده «عن فتی» دیدیکندن
انفنتری اوروپا لسانلرنده پیاده عسکرینه
اطلاق اولنمش

اوروپا آتلولری قارشو طوره‌مازلر اوروپا آتلری بول بول یمه‌جك ایله تنبللشدیرلمش وسواریلری صیق البسه ایله وثقیل سلاحلرله باغلانمش آغرلشدیرلمش اولدقلرندن خیوه‌نك یاوز آتلرینی وخفیف سواریسنی نه‌قوغاله‌سه طوته‌بیلور نه‌قاچسه قورتیلور

اکر آسیاده پیاده اصولی اولایدی اوروپانك سیوری بوطین کیمکه وشراب ایچمکه آلشمش اولان الك منتظم پیاده‌سی آسیانك کوکسی باغری آچیق بالدیری چبلاق بهادرلرینه کوکس کره‌مزدی

خیوه‌ده طوپخانه قابریقه‌لری پایان محمد رحیم ایدی فی ١٢٣٥ استانبولدن جلب ایتدیکی طوپجی اوستاسی بوقابریقه‌یی اکمال ایتمشدر

خیوه‌ده باروتخانه وار کلیتلو باروت یاپیلوب داخلده صرف وادخار وخارجده تجارت اولنور

حقوق صحبت وانسانیت آرانسه افغانلیلرك
روسیه یه قارشو خیوه خانته امداداتماری لازم کلور
زیرا خیوه خانلرینك افغان امراسنه خصوصا
شاه محموده ایتدکاری رعایت واعانه اونودیله جق
ایشلردن دکلدر   نه چاره که کابل امیری
علی شیر انکلیز سایه سنده تأسیس دولت ایتدیکندن
آنك اشارتیله حرکت ایدوب بشقه بوشی یاپاماز

خاتمه

فرانسزلر فی ۱۲۷۷ سوریه ده قتولك
قرداشلرینه غدر اوله جقمش دیو آیاقلاندیلر
و « پارتیر » نغمه سنی چاله رق بیروته عسکر
چیقاردیلر
انکلیز فی ۱۲۸۵ برایکی نفر تبعه سنی حبش
حبسندن قورتارمق ایچون عسکر سوق ایتدی

بر وقت مسلمانلرده اویله پادشاهلر ده‌ی
عموریه‌ده اسیر دوشوب «وامعتصما»
دیو فغان ایدن بر مسلمانك فریادی بغداددن
ایشیدلدی وسکسان بیك سواری آنی خلاص
ایچون اناطولی‌یه کیردی

آل عثمان دخی قریم محاربه‌سنه‌دك هپ دین
قرداشلرینك ناله‌سنی ایشیدیردی حتی اویله بر
محاربه‌نك غائله‌لی زماننده بیله قندهار وکابل
قاریشقلغنه قوۀ حربیه ایله مداخله ایلدی

لکن او زماندن بر و ایش دکشدی حالیا
جامعلرده و مدرسه‌لرده کتابلرینی اوقیوب ایکی
سوزلرینی بلله‌مکله افتخار ایده‌کلدیکمز علماء
و حکمانك وطنلری اولان ماورای نهری روسیه‌لی
استیلاء ایتدی استانبول روی تأسف بیله
کوسترمدی

اشته آسیای وسطی‌ده یالکز برخیوه خانلغی

قالمشیدی اکاده روسیه عسکر کوندردی بزم
دیغمزدن وقومزدن وفاملیامزدن اولان ترك
مسلمانلر عجبا نه حالده لر ......

کیمسه ایشتمك بیله استمیور

بنم کبی عاجزك الندن نه کلور باری تاریخلری
و بزمله چین وموجود اولان علاقه لری اونودلمامق
ایچون بیلدیکمی یازدم بو یازدیغمدن فضله
خیوه نك باشنه نه کلورسه اوقویانلر بو کتابك
آخرینه الحاق ایتسونلر

تصحیح وعلاوه

صحیفه ۲۱

قوندوز وقندس یازارلر کهندز محرفی اوله جق

ص ۲۷

« جنوب ولایتنده (چیانچان نانلو) بومحاربه اولورکن شمال ولایتنده (چیانچان پلو) دخی قان آقتده ایدی »

– شمال ولایتنده (چیانچان پلو) بومحاربه اولورکن جنوب ولایتنده (چیانچان نانلو) دخی قان آقتده ایدی

ص ۳۱

« ترکستان والیسی قولباری وجنرال قوفاری ....»

– ترکستان والیسی جنرال قوفمان طرفندن بارون قولباری .....

صحیفه ۳۵

» بو ایکی یتاق بو ینده نمایاندر وبو یتاقله ....

. وایکی یتاق بو ینده نمایاندر دنیورلر بو یتاقله ....

ص ۳۵

» زیرا بوندن التی یدی عصر اقدم اهل جغرافیا

— وطقوز اون قرن مقدم مسعودی

ص ۳۵

» نزهة المشتاق مؤلفلری

— نزهة المشتاق ومروج الذهب مؤلفلری

ص ۳٦

» دوکیلور مصبنه قریب ....

— دوکیلور روایته کوره مصبنه قریب

ص ٤۳

» معلوم اسلام النه دوشان ....

— معلوم که اسلام النه دوشان

صحیفه ٤٥

خیوه کاتب چلبی خیوه ایله خیوق بشقه بشقه ایکی شهر زعم ایلمدی حالبوکه خیوق قاف ایله خیوه مغربیدر بروده وزیر شهرینی خیوه‌نك قارشوسنده دیو یازدی قالدیکه ابوالغازی کرکانج ایله وزیر آره‌سی آلتی اغاج درد بیور تقریبا ۱۲ فرسخ ایدر

ص ٤٧

جرجانیه

بوراده جرجانیه قزوینی‌نك وکاتب چلبی‌نك ودیکر بعضیلرك یازدقلری کبی قیداولندی لکن کتاب ختامنده خریطه‌یی یازارکن بعض شبهه‌لر عارض اولدی تابعین وتبع التابعین وقتلرنده فتح اولنان خوارزم پایتختی «فیل» شهری نره‌ایدی بلاذری بوفیل شهرینی خوارزمك الك مستحکم قلعه‌لی مدینه‌سی اولمق اوزره

وصف ایدر .....

یاقوت جیحون شرقیسنده صوایله خراب اولمش برمنصوره شهری یازار واسم قدیمی فیل ایدی کرکانج بودر دییور

قانون واطوال وتقویم البلدان صاحبلری خصوصا طوسی و اولوغ بك کرکانج دارالملك ونوکرکانج نامل‌ریله ایکی شهر یازدیلر

ابوالغازی ایسه خیوه‌خانی اولدیغی حالده فقط بر کرکانج ذکر ایدییور وموقعنی آنلرك نوکرکانج ایچون یازدقلری درجه‌ده شرح ایلیور قالدی که اوروپالی شرق سیاحلری یکی کرکانج شهرینی خیوه‌قربنده رسم ایدییورلر

اشته بونلردن خلاصه اوله‌رق اکلادم که اوچ کرکانج اوله‌جق بری طوسی‌نك واولوغ بکك ٩٤ درجه و٣٠ دقیقه طولـ

(جرجان ٩٠ ومروه ٩٧ اولمق اعتباریله)

٤٢ و ١٧ عرض‌ده رسم ایتدکلری دارالملك کرکانج که قدیما فیل و منصوره دیدکلری شهر اولمق کرك.

ایکنجی کرکانج یعنه موسی الیه‌مانك ٩٣ و ٤٥ طول‌ده ٤٢ و ٣٥ عرض‌ده کوستردکلری نوکرکانج که ابوالغازینك بیلدیکی اورکنج بودر فی ٩٨٤ جیحون اراله دونمسیله چول‌ده قالمش شمدی بودخی خراب .

اوچنجی کرکانج اوروپالی سیاحلرك خیوه قربنده کوستردکلری یقینلرده یاپلمش کرکانج‌درکه صحیفه ٤٨ کرکنج صغری و کرکنج جدید تسمیه ایدرك وصف ایلدیکمز شهر بواوله‌جقدر

ص ٥٠

﴿﴾ یزیدبن مهلب خوارزمده غزاایدوب ....
– لکن امیه بن عبدالله و صکره قتیبه کی فیل شهرینی فتح ایتمکه موفق اولمه‌دی . کعب الاشقری

(بيت)

اعطتك فيل بايديها وحق لها

ورامها قبلك الفجفاجة الصلف

بيتنده مرقوم يزيده تعريض ايدر

ص ٥١

« اوغوزلركه سيحون وجيحون آره‌سنده ساكن اولورلردى »

مسعودينك غز وبلاذرى‌نك غوز يازديغى بونلردر بونلرك ممالكنه اسلامدن الك اول غزا ايدن متوكل على الله وقتنده طاهر بن عبدالله ايدى

ص ٦٧

« خضرلى

– خضرايلى

٤٢
كز
و
ط
نو
فى
شة
قر
لا
تة
ه

خیوه خریطه سی

علی سعاوی
فی صفر
۱۲۹۰

بحر خزر

قاره بوغاز

خیوه خریطه سی (خیوه خانلغی) علی قوشچی طوسی و اولوغ بک و معجم یاقوت و تاریخ ابو الغازی

آرال

بخارا

ابیورد

نسا

مرو

استراباد

فهرس

صحیفه

٢ مقدمه

١٣ روسیه‌لی‌نك آسیای وسطی‌ده ترقیسی خوقند وبخارا وبدخشان وكاشغر

٣٢ خیوه موقعی

٤٠ اهالی

٥٠ خیوه تاریخی

٥٨ یادكار حكومتی واوزبك خانلرینك سلاطین عثمانیه ایله مناسباتی وبوگونه‌دك كچن ٢٧ خان

١٠٦ سكه وزراعت وصنعت وتجارت ومالیه

١٢٠ قوهٔ حربیه

١٢٧ خاتمه

١٣٠ تصحیح وعلاوه

١٤٥ ایكی خریطه

SUAVI, 50, avenue de Wagram, Paris.

